

ΓΙΑΝΝΗ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

Έκτακτο Δρομολόγιο

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΒΟΥΝΙΜΑ

ημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Έκτακτο Δρομολόγιο

ημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΓΙΑΝΝΗ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

Έκτακτο Δρομολόγιο

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

BOYNIMA

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 49573
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 9-7-2004
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ. 8893 ΝΥΜ

Κωδ. εγ: 1211

© Γιάννης Λυμπερόπουλος
Αγίου Δημητρίου 44
154 52 - Ψυχικό, τηλ. 210 7611362
E-mail: glib@mie.uth.gr

Διάθεση: Βιβλιοπωλείο ΦΟΙΒΗ
Μαυροκορδάτου 9 - Αθήνα 106 78
τηλ. 210 3304012 - feve@acci.gr

Φιλμ-Μοντάζ-Εκτύπωση-Βιβλιοδεσία:
ΑΦΟΙ ΦΡΑΓΚΟΥΔΗ Ο.Ε.
Σταδίου 60 - 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 210 / 3227.323 - Fax: 210 3224.548

Στη Μαριάννα και στο Γιάννο

ημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Καραγκιοζλίκια για ένα δεκαχίλιαρο

Του είχα δανείσει κάποτε ένα δεκαχίλιαρο και δυσκολεύονταν να μου το γυρίσει.

Όταν μ' έβλεπε καμιά φορά στο δρόμο ή χάνονταν, ή άλλαζε πεζοδρόμιο. Φρόντιζε όμως με διάφορα κόλπα να μου δείξει πως δε με ξέχασε μαζί με τη χαιρετούρα. Κι όπως πέραγε ο καιρός, τα κόλπα αυτά και η χαιρετούρα του είχαν τυποποιηθεί. Ήταν ένα είδος κώδικα που 'χαμε καθιερώσει μεταξύ μας. Αν τ'έχανε μάλιστα να πέσει ο ένας πάνω στον άλλο στο ίδιο πεζοδρόμιο, είχαμε και χαμόγελα. Με χτύπαγε στον ώμο, όσο γίνονταν πιο εγκάρδια, προσθέτοντας με μια τέλεια σιγουράδα πως την άλλη βδομάδα θα μ' επισκεφτόταν για να μου φέρει «κείνα τα ψιλά...». Εγώ έκανα πως ήταν κάτι ασήμαντο. Και τελειωνε εκεί το θέμα. Όταν κάποια στιγμή έκανα τη μεγάλη απρέπεια να τον ρωτήσω από πραγματικό ενδιαφέρον... «Γιατί, Ηλία μου, μήπως έπιασες δουλειά;» Με κοίταξε σα να 'μουν εξωγήϊνος, μ' ένα ύφος που δεν σήκωνε αμφισβήτηση και μια δόση υπεροχής, μου απάντησε «Ε! Πού θα μου πάει. Αυτή τη φορά είμαι σίγουρος, θα το πιάσω το ΠΡΟ-ΠΟ». Στην αρχή νόμισα πως με κοροΐδευε. Και θύμωσα.

Όταν σε λίγες μέρες ξαναβρεθήκαμε στον ίδιο δρόμο, ήμουν εγώ κείνος που άλλαξε πεζοδρόμιο.

Αυτό έγινε και τη δεύτερη και την τρίτη φορά.

Την τέταρτη όμως φορά, έκανα μια κίνηση αποκατάστασης των σχέσεών μας, αλλά μ' έκπληξή μου παρατήρησα, ότι η παρουσία μου απ' την απέναντι μεριά τον άφηνε εκατό τοις εκατό αδιάφορο. Αν βασιστώ δε στη διαίσθησή μου μπορώ να πω ότι δεν ήταν τόσο αδιάφορος, ήταν κι ελαφρώς σαδιστικός, αν όχι ενθουσιασμένος.

Αλλαξα ταχτική. Κι όταν τον έβλεπα από μακριά, τον παρακολουθούσα με τα μάτια μου επίμονα, δεν τον άφηνα να κάνει ρούπι, τον ακολουθούσα κι εγώ όταν διάκρινα πως πάει ν' αλλάξει πεζοδρόμιο. Χαζογέλαγα με το που τα μάτια μας συναντιόνταν. Όσπου αρχίσαμε κι οι δυό να κάνουμε τα σπαστικά μας. Δε μ' απόφευγε. Και κάνα δυό φορές επανάλαβε με τον ίδιο παλιό τρόπο την υπόθεσή του.

Με είχε πιάσει όμως αυτή η «μηχανιστική» επανάληψη από το λαιμό και μ' έσφιγγε στο κεφάλι. Σε λίγο μου 'ρθε κατάθλιψη. Κατά βάθος δεν πίστευα ότι τα λόγια του και τ' άλλα κόλπα που μου έκανε για να με πείσει ήταν φούμαρα. Η εν γένει στάση του, η φυσιογνωμία του, αυτό που έβγαινε από μέσα του δεν είχε τίποτα το ψεύτικο.

Κι αυτό έρχονταν και γάντζωνε πάνω μου, μ' ένα αδιόρατο πείσμα. Είχα πιστέψει στην αδυναμία του και τον λυπόμουν. Διαισθανόμουν πως μ' όλα αυτά κι αυτός κατάλαβε πως αν ήταν κάποιος που εμπαιζόνταν απ' αυτή τη σχέση ήταν αυτός ο ίδιος.

Είχα καταλήξει όταν τον έβλεπα από μακριά, και πριν ακόμα περιμένω τα δικά του κόλπα από τον κώδικά μας, να του κάνω εγώ κάποιες άλλες χειρονομίες, καθησυχαστικές σα να

του 'λεγα... «Δεν πειράζει Ηλία μου... όποτε σου γίνεται κι όποτε έχεις».

Όπως κατάλαβα, αυτό το ότι το μπαλάκι έπεσε σε μένα, και το ότι οι χειρονομίες μου και τα κόλπα μ' έκαναν να φέρομαι στο δρόμο σα σπαστικό, ν' ανησυχώ κάθε φορά που τον έβλεπα απέναντι μήπως δε με προσέξει, η επιμονή μου να κοιτάζω απέναντι και να μη βλέπω μπρος μου πέφτοντας πάνω σε διαβάτες πότε πότε, τον μούδιασε στην αρχή κι έπειτα τον αποσύνθεσε. (Το ξομολογήθηκε πολύ αργότερα).

Έπαψε να περνάει από το δρόμο μας. Τί έκανε, πού πήγαινε, κλείστηκε στο σπίτι άλλαξε σπίτι, αρρώστησε; Όλα ήταν πιθανά. Και γώ ανησυχούσα. Ίσως μάλιστα να 'χα και τύψεις. Τον τελευταίο καιρό και η εμφάνισή του, τα ρούχα του δηλαδή, τα άκοφτα μαλλιά του, οι φθασμένες γραβάτες του, οι αξυρισιές του, αυτός που ήταν άλλοτε πολύ προσεχτικός σ' αυτά, σωστός *arbitre de l' élégance*, μ' έβαζε σε σκέψεις. Δεν ήξερα πού κάθεται, αλλά και δεν είχαμε κοινούς φίλους να ρωτήσω. Τον είχα γνωρίσει απ' το μεγάλο μου αδερφό κι ήξερα πως στα φοιτητικά του χρόνια ήταν στην ομάδα του σημερινού πρωθυπουργού. Κι ήταν πολλοί που τον είχαν σε μεγάλη εκτίμηση.

Με τον καιρό, η υπόθεση του Ηλία είχε ξεχαστεί, ή μάλλον είχε περάσει σε δεύτερο πλάνο. Και δε μ' απασχολούσε, ούτε αν τον δω, ούτε αν με ιδεί. Όσο για το δεκαχίλιαρο... το 'χα από καιρό ξεγράψει και μάλιστα μέσα μου είχα την εντύπωση πως όλον τούτον τον καιρό, μάλλον το δεκαχίλιαρο ήταν πιόνι κάποιου παιγνιδιού. Το παίζαμε και μια το κέρδιζα, μια το 'χανα...

Και 'κει που όλα πήγαιναν το δρόμο τους και τα καμώματα του Ηλία, μαζί με τα δικά μου караγκιοζλίκια μ' έκαναν, σαν

ανάμνηση να γελάω μόνος μου όταν πέρναγα από χώρους που είχαν συμβεί, κι έβρισκα πως κάτι μου λείπει, ξαφνικά ένα πρωινό βγαίνοντας απ' το γραφείο μου βλέπω στην άλλη γωνιά να 'ρχεται ο Ηλίας φουριόζος. Νικητής και τροπαιούχος. Με ύφος κληρονόμου του Ωνάση. Πήδαγε δυό-δυό τις πλάκες του πεζοδρομίου, κι άπλωνε τις χερούκλες του σαν κουπιά στ' ανοιχτό πέλαγος.

Ήταν φανερό πως κείνη τη στιγμή είχε διάλογο με τον εαυτό του, έρχονταν κατά πάνω μου, αλλά δεν μ' είχε δει. Μόλις όμως με είδε, άλλαξε αμέσως στυλ. Έγινε σκληρός, σχεδόν γκεσταπίτης εν υπηρεσία. Άγριος, νευρικός κι αγελαστος. Ύπουλος και σφιγμένος. Τρόμαξα. Κι όσο με κλησίαζε τόσο και πιο πολύ καταλάβαινα πως ήταν πολύ άργα ν' αλλάξω πεζοδρόμιο ή να το σκάσω τρέχοντας.

Κι έγινε το μοιραίο.

Ήταν σα σύγκρουση, φορητού που 'τρεχε, πάνω σε σταματημένο γιώτα χι. Με τις μπουνιές του, τις κλωτσιές του, τα σπρωξίματά του δεν καταλάβαινα πού βρίσκομαι. Το κεφάλι μου στριφογύριζε και πνιγόμωνα στα αίματα. Έχασα τις αισθήσεις μου κι έπεσα στο πεζοδρόμιο.

Ξύπνησα στο Νοσοκομείο, με εκδορές και κατάγματα. Με περνούσαν από ακτίνες για να ιδούνε το βάθος της διάσεισης.

Όταν με ξανάφεραν στο κρεβάτι μου κι αισθάνθηκα κάπως καλύτερα, παρατήρησα πάνω στο κομοδίνο μου ένα τεράστιο μπουκέτο με λουλούδια, πάνω στο οποίο ήταν καρφίτσωμένος ένα φάκελλος υπερπολυτελείας. Φάκελλος που φαίνεται ότι είχε κάνει εντύπωση στις δυό νοσοκόμες, οι οποίες τον περιεργάζονταν και αγωνιούσαν να τον ανοίξω.

Εγώ από την άλλη μεριά, χαιρόμωνα, γιατί πίστευα πως ο φάκελλος αυτός και τα λουλούδια είχαν σταλεί από μια αγα-

πητή μου φίλη, με την οποία τον τελευταίο καιρό είχαμε ψυχρανθεί και τώρα έδειχνε να μετανιώνει για όσα είπε.

Τελικά ούτε κάποιος πρίγκηπας είχε στείλει τα λουλούδια, ούτε η φίλη μου που 'χε μετανιώσει. Ο φάκελλος περιείχε ένα δεκαχίλιαρο!..

Το κτήνος, σκέφτηκα από την πρώτη στιγμή. Το καθίκι... Κι έγινα πυρ και μανία. Οι νοσοκόμες μου 'φεραν ηρεμιστικό για να με καλμάρουν, αλλά δε θέλησα να μου απομακρύνουν τα λουλούδια απ' το κομοδίνο μου.

Πιο νηφάλιος αργότερα άρχισα να σκέφτομαι τη μήγυση...

Θα 'πρεπε όμως να τρέξω για βεβαιώσεις και πιστοποιητικά. Στο πρώτο Βοηθειών. Στο νοσοκομείο για την είσοδό μου και την έξοδο. Στο βιβλίο Συμβάντων της Αστυνομίας...

– Άστο, είπα, για αργότερα. Να δω πώς θα 'ναι το κέφι μου. Χωρίς τα μπανταρίσματα, αλλά με κάποιες μελανιές γύρω απ' τα μάτια και μερικά ραψίματα στο κεφάλι βγήκα στη γύρα. Αιτήσεις από δω, χαρτόσημα από 'κει, και «Περάστε σε κάνα δυό μέρες...». Βαρέθηκα.

Στην Αστυνομία που πήγα για το βιβλίο συμβάντων, μου 'δειξαν την εφημερίδα που 'γραφε για το σαματά. Εκτός από μένα ο Ημάς είχε την ίδια μέρα ρίξει μπουνιές και κλωτσιές σ' άλλους άγνωστους, τρίτους που τους βρήκε στο δρόμο του, ή προσπάθησαν να τον συλλάβουν.

Έσπασε και μια βιτρίνα. Η Αστυνομία ύστερα από καταγγελία τον βρήκε στο Λιόπεσι μέσα σ' ένα σταύλο καταματωμένο και σ' αθλία κατάσταση.

Είχε να φάει πέντε μέρες. Κι έλεγε αρλούμπες. Τα 'χε με τον Πρωθυπουργό της χώρας. Και με τις υπεργίνες δυνάμεις που τις κατευθύνουν οι Εβραίοι.

Αναγκάστηκε να τον κλείσει σε Νευρολογική Κλινική. Από

τους «οικείους του» κανένας δεν εμφανίστηκε. Φαίνεται πως δεν είχε.

Σκέφτηκα πάρα πολύ. Του ταχυδρόμησα στην Κλινική το δεκαχίλιαρο. Την άλλη μέρα, μετάνιωσα και συμπλήρωσα το δεκαχίλιαρο μ' άλλες εκατό χιλιάδες. Ελπίζω να του τα 'δωσαν, καίτοι κι αυτό με προβλημάτιζε.

Μήπως όταν γίνει καλά, αρχίσει ένας άλλος κύκλος με καραγκιοζλίκια στους δρόμους.

Πάντως μήνυση δεν του 'κανα!..

ημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Σαββατιάτικος τσακωμός

Ήμουν καθισμένος στο μέσα μέρος του Ντόλτσε, κάτω από τη σκάλα. Σάββατο μεσημέρι, που εκεί γινότανε το σώσε. Θέση όχι και τόσο βολική, γιατί έτσι και ξεπερνάς το ένα και ογδόντα, το κεφάλι σου σκοντάφτει πάνω στην προεξοχή της σκάλας. Και επί πλέον τρως κι όλη τη σκόνη από τα παπούτσια αυτών, που ανεβοκατεβαίνουν στο πατάρι. Ευτυχώς που το πατάρι είναι της κακής ώρας. Λίγο μετά τη σκάλα ένα δοκάρι κατεβαίνει στο ένα και πενήντα. Σπάνια ν' ανεβεί κάποιος εκεί πάνω. Μόνο με το Σαββατιάτικο συνωστισμό γινόταν κάτι τέτοιο. Ήταν ήθελε κανένας να ξεμοναχιάσει κάποιον ή κάποια. Κατά τα άλλα το πατάρι ήταν μάλλον για σπασμένες καρτέλες και τραπέζια του μαγαζιού που έπιαναν ένα μεγάλο τόπο, εκεί πάνω.

Μέσα στο χαβαλέ και το σαματά που γίνονταν, να 'σου κάποια στιγμή σκάει στην πόρτα μύτη ο Ευγένιος. Έρριξε μια γρήγορη κι ερευνητική ματιά στο «πλήθος», μπήκε μέσα και προχώρησε προς το βάθος φθάνοντας μέχρι τέρμα. Τζίφος. Ούτε παρέα γνωστή και προ παντός ούτε κανένας τον προσκάλεσε. Διόρθωσε πάνω στο ρινικό τα μυωπικά γιαλιά του, για να βλέπει καλύτερα, όμως πάλι τζίφος. Βγαίνει από 'ξω,

κάνει τη σχετική γύρα-επιθεώρηση και πάλι βρίσκεται στο ίδιο σημείο.

Τελικά καταλήγει σε μένα πού 'ταν βεβαίως η σανίδα σωτηρίας του αλλά και η εσχάτη κατάντια για έναν «σαν κι αυτόν, περιζήτητο καθώς νόμιζε, για τη συντροφιά του».

Ανήσυχος στην αρχή, δεν τον χώραγε ο τόπος. Μάλλον προτιμούσε να κάτσει έξω, και μού το δήλωσε για να κάνει την υποχρέωσή του μικρότερη. Ο Οδυσσέας, το γκαρσόνι ξερόβηξε, αλλά για να μη παρεξηγηθεί επιβεβαίωσε την καθημερινή του παραγγελία... «γλυκύ βραστό με καϋμάκι».

Ο Ευγένιος εξακολουθούσε να 'ναι ανήσυχος, και δεν έπιανε συζήτηση μαζί μου, ώσπου ξαφνικά αδειάζει το διπλανό τραπέζι και καταλαμβάνεται στο πι και φι, από την παρέα που στεκόταν προβληματισμένη κάμποση ώρα, δίπλα στην εξώπορτα. Μια παρέα από τρεις γυναίκες και δύο άντρες.

Ήρθε κι ο καφές. Κι έστρωσε κυριολεκτικά ο Ευγένιος. Καμιά ανησυχία. Άλλαξε και το ύφος του. Έφερε την καρέκλα πιο κοντά στους διπλανούς και έστησε αυτή. Οι προθέσεις του αγρίευαν. Τον διάβαζα. Ήθελε το δίχως άλλο να βρει έναν τρόπο να αναμειχτεί στη συζήτησή τους. Δεν τον εμπόδισα. Του 'κανα πλάτες. Παλιότερα είχαμε γίνει βίδες όταν τόλμησα να του σημειώσω πως οι θαμώνες του Ντόλτσε γι' αυτές τις παρεμβάσεις του στις διπλανές παρέες το σχολίαζαν ως είδος «καμακιού περιωπής»!.. Εκτός της γνωστής περίπτωσης του τσακωμού του με κάποιον που πρωτό 'ρθε στο Ντόλτσε και δεν ήξερε τις συνήθειές μας εκεί, κι έγινε Τούρκος όταν διαπίστωσε ότι η φίλη του του 'χε γυρίσει την πλάτη και προσπαθούσε να καταλάβει αυτά που ο άγνωστος διπλανός της, ο Ευγένιος δηλαδή, «φιλόσοφος και συγγραφέας», καθώς δήλωσε, προσπαθούσε να της ξεμπλέξει στο κεφάλι, τη σχέση ανάμεσα

στη «χρυσή τομή» και το «τρίγωνο των Βερμούδων». Κι έγινε το Ντόλτσε... Τέξας.

Είδαμε και πάθαμε να τους συνεφέρουμε. Πήρε ο άνθρωπος την φίλη του και έγινε Λούης.

Κι ενώ εγώ σκεφτόμουνα αυτά, χωρίς να καταλάβω το γιατί, οι διπλανοί μου ξεσηκώθηκαν απότομα κι αποχώρησαν. Να ήταν που κατάλαβαν τις διαθέσεις του Ευγένιου ξέροντας από παλιότερα γι' αυτόν κάτι, ή το τραπέζι ήταν μικρό κι ο χώρος δεν τους βόλευε. Είτε έτσι, είτε αλλιώς ο Ευγένιος μπήκε ξανά στο ίδιο λούκι. Άρχισε να στριφογυρίζει στην καρέκλα του, ανήσυχος. Οπότε τσαφ πετάγεται, γιατί καθώς παρατήρησα κι εγώ, ένα τραπέζι έξω στο πεζοδρόμιο του Ντόλτσε κενώθηκε, κι όποιος πάει πρώτος. Την ώρα που πεταγόταν να τρέξει ο Ευγένιος, περισσότερο από δικό μου σύμπλεγμα βιάστηκα να τού πω να προσέξει μη χτυπήσει το κεφάλι του στη σκάλα. Δε λέει τίποτα. Ρίχνει πίσω του μια ματιά αγριεμένη, σα να τον είχα πει καμπούρη, και φεύγει, να προλάβει.

Σε συνέχεια τον βλέπω να επιτίθεται με άγριες φωνές σε έναν τρίτο, που 'χε κι όλας καθίσει στην κενωθείσα θέση. Εκείνος όμως δεν του 'δινε σημασία. Έτσι ο Ευγένιος, που ήρθε δεύτερος στη διεκδίκηση του τραπεζιού, άρχισε να περιφέρεται νευριασμένος απέξω, κι ήταν να τον κλαις. Τελικά ξαναγυρνάει κοντά μου.

Προσπάθησα να μη γελάσω με το ύφος του. Αυτός όμως ήρθε φουρκισμένος.

– Άκου να δεις, μου λέει. Εμένα κι αν χτυπήσει το κεφάλι μου στη σκάλα, δεν πρόκειται να πάθει τίποτα. Το 'χω γυμνάσει από μικρός, χτυπώντας το πολλές φορές στον τοίχο. Σαν τους αρχαίους Αιγυπτίους ιερείς, που 'θελαν νά 'χουνε χοντρό κι ανεκτικό καύκαλο. Ξύριζαν γι' αυτό και τα μαλλιά τους. Κι

έμεναν με τις ώρες μέσ στον ήλιο. Αυτό έκανα μικρός κι εγώ.

Παρατηρούσα ότι το κεφάλι του είχε ένα περίεργο κόψιμο. Θα 'λεγα πως έμοιαζε του Μουσολίνι.

– Ωραία! του λέω. Μ' άλλα λόγια θέλεις να μας πεις, ότι κατάφερες κι έγινες χοντροκέφαλος. Κι ότι μάλλον η σκάλα θα κινδύνευε απ' το κεφάλι σου.

– Το αστείο σου είναι χοντρό, μου λέει. Μάθε να είσαι πιο λεπτός στα αστεία. Το 'χω παρατηρήσει κι άλλες φορές πως κάνεις χιούμορ με κακία.

– Δεν ήταν αστείο, του λέω. το παρεξήγησες. Ήταν συμπέρασμα απ' αυτά που είπες, όπως τα είπες. Κι αυτό βγαίνει διαλεκτικά, που λες και συ, είναι το διαλεκτικό συμπέρασμά μου.

– Ας τη διαλεκτική, μου λέει. Δεν είσαι συ σε θέση να μιλάς για διαλεκτική. Πάρε πρώτα τα Φιλοσοφικά Τετράδιά μου του έτους 1976 και κει θα δεις τι έχω γράψει για τη διαλεκτική.

– Όστε λοιπόν, επειδή έγραψες εσύ για τη διαλεκτική, αυτό σημαίνει ότι την έκανες μονοπώλιο. Όλοι στη συζήτησή μας έχουμε μια διαλεκτική και τη χρησιμοποιούμε για να βγάλουμε συμπεράσματα... να όπως ο Σωκράτης...

– Ποιος Σωκράτης και κουραφέξαλα. Άστον τον Σωκράτη, ήταν ανόητος.

– Α! τού λέω. Τώρα εσύ με τη δική σου διαλεκτική, πας και το Σωκράτη να μας τον βγάλεις ανόητο. Γιατί έτσι σε βολεύει. Κι αυτό δείχνει πως εσύ δεν έχεις χιούμορ.

– Ανόητος ήταν ο Σωκράτης, όπως και συ, μου λέει, ξεφωνίζοντας υστερικά.

– Ευγένιε, του λέω. Το παρατράβηξες το σχοινί. Δεν γίνεσαι μόνο ανάγωγος αλλά κι ανόητα επιθετικός.

Συνέχισε να φωνάζει. Μπέρδευε τις φράσεις του και γινόταν γελοίος. Κατακόκκινος σα μελιτζάνα. Ήρθαν τα γκαρσό-

νια γύρω μας. Γινήκαμε θέαμα του καφενείου. Οι θαμώνες μας περιεργάζονταν. Εγώ κρατούσα την ψυχραιμία μου και δεν έλεγα τίποτα. Προς στιγμή κόπασε ανέλπιστα.

– Σκέψου, μού λέει, αυτά που σου είπα και θα καταλάβεις πως έχω απόλυτο δίκιο.

– Λυπάμαι Ευγένιε μου, του λέω, για την προτροπή σου να σκεφτώ. Ήδη έχω καταλάβει πόσο δύσκολο είναι να κάνεις διάλογο με τους ανθρώπους. Ικανός είσαι μόνο για μονόλογους με κοριτσόπουλα. Και δυστυχώς, μου είναι αδύνατο να σου κάνω και γω την ίδια προτροπή: «Σκέψου Ευγένιε αυτό που σου λέω και θα διαπιστώσεις ότι έχω δίκιο».

– Βέβαια, μου λέει, γιατί καταλαβαίνεις ότι έχω δίκιο.

– Όχι γι' αυτό, του λέω. Αλλά γιατί θα 'ταν μάταιο να περιμένω ένα χοντροκέφαλο να σκεφτεί!

Γίνεται θηρίο. Έξω φρενών.

– Φύγε μου λέει, φύγε από δω να μη σε βλέπω.

– Α! το παράκανες του λέω. Είσαι και αναιδής. Εγώ καθόμουνα εδώ και συ ήρθες της προσκολλησέως. Ούτε καν ζήτησες την άδειά μου, που δεν θα σου την έδινα. Τώρα το λιγότερο που θα μπορούσες να κάνεις, είναι να φύγεις σιγά-σιγά και να μ' αφήσεις ήσυχο. Αναστάτωσες το μαγαζί χωρίς λόγο και αιτία. Πήγαινε όπου θες. Πήγαινε σε ΚΑΠΗ. Πήγαινε σε γιατρό να σε κοιτάξει. Πήγαινε σε Νοσοκομείο ειδικό για την περίπτωση σου. Εκεί θα βρεις την ησυχία σου και μεις τη δικιά μας. Άντε στο καλό!..

Δεν έφυγε με το πρώτο. Τηρώντας τα προσχήματα έμενε βουβός απέναντί μου, ανεβοκατεβάζοντας τα μυωπικά γυαλιά του. Σηκώθηκα να πάω στην τουαλέττα. Όταν γύρισα δεν τον βρήκα στη θέση του. Είχε φύγει, παίρνοντας μαζί του και την εφημερίδα μου.

Ο Σωτήρης, προϊστάμενος στο μαγαζί, ήλθε κοντά μου και μου λέει.

– Εσύ φταις που τού 'δωσες την άδεια να κάτσει δίπλα σου. Δεν είδες πια, που κανένας δεν τον δέχεται στο τραπέζι του; Το παίζει όπου πάει μονότερμα... Κι έχει γίνει ο εφιάλτης μας του Σαββάτου. Όπου πάει, όποιος τον δέχεται του χαλάει την ημέρα. Άσε που λέει εδώ μπούρδες με το σωρό και φωναχτά, για να κάνει εντύπωση. Και ενοχλεί τους πελάτες. Να κιόλας προχτές, έλεγε στον κύριο Λέανδρο ότι αυτός γνώρισε μια αραπίνα, στην Ελ-Ντάπα, που είχε αιδοίο όχι παράλληλο με τα πόδια, σαν όλες τις άλλες, αλλά πλαγιαστό, με κοψίματα στα χείλη που το νόμιζες για δαντέλλα. Ένα είδος φύλλου πλάτανου, με πολλά φτερά γύρω-γύρω.

Όταν ο Σωτήρης τέλειωσε και προτού φύγει, μου ψιθύρισε... «Ξέρεις... ούτε και τον καφέ του πλήρωσε από τη σύγχιση!..»

Αναγκάστηκα να τον πληρώσω εγώ που είχα σοβαρή ανάμειξη και ευθύνη στη σύγχισή του.

Μετά από δεκαπέντε μέρες, ένα Σάββατο που το Ντόλτσε ήταν πάλι φίσκα, έψαχνα για καρέκλα κι αναγκάστηκα να παρακαλέσω κάποιον κύριο, που καθόταν σ' ένα τραπέζι μόνος, έχοντας γύρω γύρω πέντε άδειες καρέκλες να μου επιτρέψει να κάνω χρήση μιας καρέκλας για να πιω καφέ. Ο άνθρωπος μ' ευγένεια μου είπε «ναι», κι έκατσα.

Έδειχνε καλλιεργημένος. Μου ζήτησε συγγνώμη κι εξακολούθησε να διαβάσει το βιβλίο που κρατούσε. Προσπαθούσα να μην τον ενοχλήσω και κοιτάζα έξω. Για μια στιγμή όμως που γύρισα τη ματιά μου προς τα μέσα είδα πως το βιβλίο, που διάβαζε ο διπλανός μου ήταν μια παλιά γαλλική έκδοση του

Kandinsky, "*Regards sur le passé*".

Υπολόγισα ότι ο νεαρός κύριος είχε ενδιαφέροντα για την Τέχνη και με την πρώτη ευκαιρία έπιασα κουβέντα μαζί του, όταν κάποια στιγμή έκλεισε το βιβλίο που διάβαζε και το ακούμπησε στο τραπέζι.

Μιλούσαμε για τον Καντίνσκι, την αφηρημένη τέχνη, τη σχέση της με τη λεγόμενη αντι-παραστατική- non figuratif τέχνη, και τις άλλες σχολές της μοντέρνας τέχνης τον constructivisme τον suprematisme κ.λπ. οπότε να 'σου και καταφθάνει από πάνω μας ο Ευγένιος, χαμογελαστός σα να μην είχε συμβεί τίποτα εδώ και δέκα πέντε μέρες. Ήταν φανερό πως την ώρα που εμείς μιλούσαμε αυτός είχε εξαντλήσει την έρευνά του, δεν είχε βρει πουθενά αλλού αποκούμπι κι έκανε την ανάγκη του φιλοτιμία με χαμόγελα και ρεβεράντσες, βλέποντας πως στο τραπέζι μας περίσσευαν καρέκλες κι ήρθε και στρώθηκε κοντά μας. Από ευγένεια δεν εναντιώθηκα και προς στιγμή νόμισα πως με το συνομιλητή μου είχαν γνωριμίες. Ύστερα από τις πρώτες του κουβέντες κατάλαβα πόσο είχα πέσει έξω.

Ο συνομιλητής μου είχε φαίνεται ζεσταθεί απ' την κουβέντα μας και βιάζονταν να ολοκληρώσει αυτό που είχε αρχίσει να ειπύει την ώρα που μας έκοψε ο Ευγένιος. Έτσι πέρασε στο πρώτο βιβλίο του Καντίνσκι "*Spirituel dans l'art*", μόλις είχε ξεφύγει από το νατουραλισμό κι άρχισε να βλέπει το βάθος του εαυτού του που το ξεχώριζε σαν αυτόνομο από τη φύση συνειδητοποιώντας πως τὰ αντικείμενα εκμηδένιζαν τη ζωγραφική του.

Ο Ευγένιος έμεινε με το στόμα ανοιχτό. Η συζήτηση του έρχονταν σα «μάννα εξ ουρανού»... Λουκούμι. Έρριχνε μια ματιά σε μένα και ξανάπεφτε να φάει με τα μάτια το συνομι-

λητή μου. Τον περιεργαζόταν και άκουγε σιωπηλός... Εγώ άρχισα να σφίγγομαι. Αναρωτιόμουνά πού θα κατάληγε αυτός ο «θαυμασμός» του Ευγένιου.

Ο συνομιλητής μου δεν είχε την παραμικρή ιδέα περί Ευγένιου. Μάλιστα τον είδε και σαν ένα δεύτερο ακροατή «ευήκοο». Έτσι συνέχισε... απροκάλυπτα.

Ο Ευγένιος έκανε σα γάτα. Έπαιρνε φόρα κι επεχείρησε δυό τρεις φορές να διακόψει, ο άλλος όμως «δίδασκε από καθέδρας» και δε σταματούσε.

Ο Οδυσσέας το γκαρσόνι, όταν ήρθε να πάρει παραγγελία από τον Ευγένιο, είδα πως μού 'ριξε ένα χαμόγελο και κούνησε το κεφάλι του παραξενεμένος αλλά και μ' έντονη ανησυχία.

Δεν είχε έρθει ακόμα ο καφές του Ευγένιου. Ο άλλος έπλεε σε κατακάθαρους ουρανούς. Κι έλεγε!.. Δεν είχε διακόψει ο άνθρωπος όταν για μια στιγμή μου 'ρθε η «σκούφια γύρω», ακούγοντας σαν αστραπή την παρέμβαση του Ευγένιου, ερεθισμένου ίσαμε 'κει που δεν έπαιρνε άλλο. Ο αίθριος ουρανός άστραψε. Ο άλλος ξέμεινε «ενεός». Και κοίταζε τρομοκρατημένος.

– Μα τι είναι αυτά που ακούω να λέτε τόση ώρα... Τι art abstrait και τι Καντίνσκι κοπανάτε!.. Ποιος είπε ότι όλες αυτές οι συμβατικότητες κι όλες οι μυστηριώδεις συμπτώσεις και τα συστήματα παραισθήσεων και παραληρήματος, που οδηγούν στην ερμητική τέχνη των κλειστών κύκλων της παρακμής, μακριά απ' τη φύση και τη ζωή αποτελούν τέχνη... Ο Καντίνσκι σας και ο Μάλεβιτς με το *caillé noir sur fond blanc*, κι όλα τ' άλλα σκουπίδια, δεν ήταν παρά απατεώνες και ψεύτες που γέμισαν τα μουσεία με άχρηστα κι αδιάβαστα πράγματα που έκαναν το λαό ν' απομακρυνθεί απ' αυτά και να πέσει ο πολιτισμός μας στο σκέτο κι ακατέργαστο ερεθισμό. Ν' ακούει μο-

ντέρνα τέχνη και να παίρνει δρόμο. Τον Κανόνα του Πολύκλειτου τον ξέρετε ή είστε άσχετος... και μ' αυτά τα τρία πράγματα που διαβάσατε στις φυλλάδες των εφημερίδων έρχεστε εδώ να μας πασσάρετε φύκια για μεταξωτές κορδέλλες.

Έκανα πολλές απόπειρες να σταματήσω από τον κατήφορο που είχε πάρει ο Ευγένιος. Του είπα ότι στο τραπέζι που είμαστε κι αυτός κι εγώ είμαστε φιλοξενούμενοι του κυρίου. Στο κάτω-κάτω εγώ θεωρώ πως αυτά που ο κύριος έλεγε είναι απόψεις που κι εγώ έχω και σέβομαι... Ήταν αδύνατο να βάλω φρένο στον κατήφορο του Ευγένιου. Τού επανέλαβα ότι δεν ξέρει να κάνει, αλλά και δεν ανέχεται το διάλογο. Έγινε χωρίς να το καταλάβει το φόβητρο του μαγαζιού... Όσο εγώ μίλαγα όμως τόσο αυτός πάταγε γκάζι και γινόταν πιο επιθετικός.

Ο νέος που ήταν απέναντί μας, ξαφνιάστηκε στην αρχή. Αλλά έπειτα το ξεπέρασε. Κοίταξε και χαμογέλαγε με μια συγκαταβατικότητα σχεδόν προσβλητική. Θα 'λεγα πως ελεηνολογούσε τον Ευγένιο... Χωρίς και μένα να μ' αφήνουν μακριά τα σκάγια του...

Τού ζήτησα συγγνώμη δυο τρεις φορές. Εκλιπάρησα με τα μάτια μου βοήθεια από το Σωτήρη του μαγαζιού, που κι αυτός χαμογελούσε. Σηκώθηκα να φύγω, μήπως έτσι παρασύρω και τον Ευγένιο. Τίποτα.

Ξανακάθισα για να βοηθήσω στο ξέμπλεγμα του κουβαριού. Κι απευθύνθηκα στο νέο που μας φιλοξενούσε, αλλάζοντας κουβέντα. Κείνος στην αρχή δε μιλούσε, εξακολουθούσε να κρατάει την ίδια στάση με το ίδιο ύφος. Κάποια στιγμή μου λέει:

– Αφήστε τον, θα ξεθυμάνει. Βρίσκεται σε παραλήρημα ο καημένος. Είναι απ' αυτούς που τα ξέρουν όλα. Ξέρω πως δεν

έχετε ευθύνη εσείς. Και οι δύο μας είμαστε υπεύθυνοι που τον αφήσαμε να καθήσει εδώ. Εμείς μιαν άλλη ώρα θα τα πούμε... Κι έψαχνε να μαζέψει από δίπλα τα πράγματά του, για να φύγει.

– Πώς λέγεστε; του λέω. Αν επιτρέπετε...

– Τι το θέλετε, μου λέει. Άλλη φορά.

– Τι δουλειά κάνετε... Αυτά που λέγατε ήταν πολύ ενδιαφέροντα και θα 'θελα να ξαναβρεθούμε. Λυπάμαι που εξελίχθηκαν έτσι τα πράγματα.

– Τι δουλειά κάνω... Τι να σας πω... Αφήστε καλύτερα...

Έκανε κάποιες κινήσεις με τα χέρι του, που έδειχναν μια κάποια ευγένεια, πολιτισμό και καλλιτεχνική φύση. Μ' όλα τα πράγματά του ακουμπισμένα στ' αριστερό του χέρι, γύρισε να με χαιρετίσει και ψιθύρισε:

– Ξέρετε... Δεν είμαι εντελώς... ασχεταιος, όπως είπε ο φίλος από δω. Διδάσκω στην Σχολή Καλών Τεχνών... Αισθητική!.. Και είμαι γλύπτης-καθηγητής.

Χαιρετηθήκαμε κι έφυγε, χωρίς να βιάζεται.

Άφησα να βγει από την πόρτα του Ντόλτσε. Απομακρύνθηκε και τότε γυρίζω προς τον Ευγένιο, να δω τι κάνει και τι σκέφτεται τώρα που πληροφορήθηκε την ειδικότητα του συνομιλητή μας.

– Και τώρα.... τι λες Ευγένιε, του λέω. Τον διώξαμε τον άνθρωπο από το σπίτι του, εισπράττοντας απ' αυτόν περιφρόνηση που μεγαλύτερη δεν γινόταν. Κι είχε σ' όλα δίκιο.

Κι ο Ευγένιος με μια αναίδεια χιλίων πιθήκων, με κοίταξε περιφρονητικά.

– Τέτοιους καθηγητές εγώ... τους βάζω στο τσεπάκι μου!.. Δεν ξέρουν τι τους γίνεται!..

– Ε!.. Όχι κι έτσι, ρε Ευγένιε. Δεν τρώγεσαι με τίποτα!..

του λέω. Είναι η τελευταία φορά που σε δέχομαι στο τραπέζι μου...

Σηκώθηκα κι έφυγα βιαστικά, χωρίς να χαιρετίσω. Περνώ- ντας από δίπλα του τον άκουσα να ψιθυρίζει.

- Σκασίλα μας!..

Όπως τον είχα από κάτω κι έβλεπα την καράφλα του απλωμένη ολοστρόγγυλη και προκλητική μπροστά μου, μου ήρθε να του ρίξω μια κατακεφαλιά για να τον τουλουμιάσω. Δεν τό 'κανα κι ακόμα μετανιώνω!..

ημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Απρόσμενοι επισκέπτες

– Μ' έστειλαν εδώ για να μου βάλετε μια υπογραφή.

Και αφήνει, πάνω στο γραφείο μου ένα μάτσο μπερδεμένα και τσαλακωμένα χαρτιά.

– Δεν καταλαβαίνω του λέω. Άφησέ τα τώρα εδώ, κι έλα αύριο το πρωί, να τα ξαναπάρεις.

– Αύριο, είπατε. Δε γίνεται. Δυό ώρες έψαχνα να σας βρω. Αύριο εγώ δεν ξανάρχομαι.

Τα μάτια του έβραζαν. Ήταν ξαναμένα. Έβγαζαν σπίθες. Κάτι μού 'λεγε ότι έχω να κάνω με παρανοϊκό, οι γκριμάτσες του προσώπου του, κι οι κινήσεις των χεριών του, μαζί με κάποια παραπατήματα την ώρα που 'μπαινε στο γραφείο άφηναν σοβαρές υπόνοιες.

– Δεν ξέρω σε τί με αφορούν όλα τούτα τα χαρτιά. Αφήστε να δω κι αύριο τα ξαναλέμε ... Έπειτα για πέστε μου. Η υπογραφή μου, έχει κάποια σχέση με σας, ή με κάποιον άλλο. Μού λέτε ότι αύριο δεν ξανάρχεστε,. Μη ξανάρθετε. Δικός σας λογαριασμός.

– Με μπερδεύετε. Εγώ δεν ξέρω τίποτα απ' όλα αυτά. Μου είπαν Οδός Ασκληπιού 141, για μια υπογραφή. Τ' άρπαξα κι έτρεξα να σας προλάβω.

– Μα ποιος ήταν αυτός που σου τα 'πε.

– Δεν ξέρω πως τον λένε. Ένας κοντούλης, προς το ξανθό, μάλλον βοηθός του ... δε θυμάμαι πως τον λένε κι αυτόν.

– Πού δουλεύεις παιδί μου. Από ποια εταιρία σ' έστειλαν. Δε θυμάσαι ούτε τον προϊστάμενό σου, ούτε το βοηθό του. Εσύ τί είσαι...

– Εγώ... είμαι ο Πέτρος. Και είμαι άνεργος. Αυτό είναι το πρόβλημά μου. Για δουλειά μπήκα σε μια πόρτα, ανέβηκα στις σκάλες. Βρήκα μιαν άλλη πόρτα κλειστή. Χτύπησα και την άνοιξα. Βρήκα κάποιον που καθόταν πίσω από ένα τραπέζι κι ούτε άκουσε τι τού 'λεγα. Αυτός είχε το χαβά του, έμαχνε για κάτι χαρτιά. Τα βρήκε και μ' αυτά μ' έστειλε εσύ. Όταν τού 'λεγα για λεφτά, αυτός επαναλάμβανε: "Μετά, μετά αυτά. Πήγαινε τώρα τα χαρτιά κι όταν τα ξαναφέρεις, θα τα βρούμε"... Αν πάλι εσείς έχετε καμιά άλλη δουλειά, ευχαρίστως να σας την κάνω. Για δουλειά ψάχνω ... Πού ξέρω εγώ, πού ήταν η πόρτα που μπήκα... περιμένα να μου την πείτε εσείς, που έχετε μαζί τους αλισβερίσι. Πώς εκείνος ήξερε τη δική σας. Αν πάλι δεν τους ξέρετε... Κακό της κεφαλής σας, πληρώστε με εσείς. Δεν μπορεί να με στέλνετε δώθε κείθε, φτωχό και πεινασμένο άνθρωπο χωρίς πληρωμή. Εξάλλου βλέπω, λεφτά έχετε, γραφεία έχετε... Εγώ δε χρωστάω τίποτα να τρέχω δυό ώρες στους δρόμους, να κατεβαίνω σκάλες, να ανεβαίνω σκάλες, να βρω το γραφείο σας.

– Έχεις δίκιο. Εσύ τί χρωστάς. Εγώ όμως σε τί μπλέκομαι μ' αυτήν την ιστορία. Όπως φαίνεται, τώρα που ανακατεύω τα χαρτιά σου και βλέπω πως είναι ένα μάτσο παλιόχαρτα σκέφτομαι μήπως όλοι μας χρωστάμε στη Μιχαλού.

– Α! ναι ξέχασα. Έξω από την Ακαδημία, γίνονται έργα, κι εγώ γλύστησα.

– Τα χαρτιά σκόρπισαν μες στίς λάσπες, και μάζεψα από

καταγής ό,τι πρόλαβα, τα αυτοκίνητα που έτρεχαν πίσω μου δε μ' άφησαν να κάνω επιμελημένη δουλειά, όπως εγώ ξέρω. Πάντως εγώ μάζεψα ό,τι έβλεπα κι ό,τι μπόρεσα. Εσείς θα τα ξεχωρίσετε, που ξέρετε.

– Μα όλα είναι παλιόχαρτα.

– Όχι, μου λέει, δεν είναι παλιόχαρτα. Εγώ είδα που έχουν σφραγίδες και χαρτόσημα. Ψάξτε παρακαλώ και κάτι θα βρείτε. Μη μ' αφήσετε απλήρωτο. Εγώ μια υπογραφή θέλω, βάλτε την όπου νομίζετε και πέστε μου πού πάω. Προ παντός λυπηθείτε με. Έτσι και δεν υπογράψετε θα μείνω και σήμερα νηστικός. Δεν αντέχω άλλο. Μη με σκοτώνετε, είμαι κι εγώ άνθρωπος. Μη με κάνετε ν' απελπίζομαι.... Γιατί ξέρετε πού μπορεί να φτάσει ένας απελπισμένος... Όχι, όχι. Στην φυλακή δεν ξαναπάω. Πέντε χρόνια ήταν αρκετά και φόνο νά 'χα κάνει. Αλλά αν με φέρετε ίσαμε δω, δεν ξέρω τί μπορεί να γίνει, ο "πνιγμένος από τα μαλλιά του πιάνεται".

– Από τα μαλλιά του, λέω, όχι από τα μαλλιά μου.

– Βλέπω δεν το πήρατε στα σοβαρά, μου λέει. Φαίνεται, πώς δεν καταλαβαίγεται ότι μαζί μου δεν παίζουν. Το ίδιο έκαναν και μερικοί στη φυλακή, αλλά το μετάνιωσαν πικρά.

Άλλαξε ύφος. Και πλησίασε στο γραφείο μου, από δεξιά. Εγώ άνοιξα το αριστερό συρτάρι.

– Έχετε, μου λέει, πιστόλι.

– Καί πιστόλι και μαχαίρι του λέω.

Έκανε, ένα βήμα πίσω. Σταμάτησε. Κι έβαλε κι αυτός το χέρι του στην πίσω τσέπη του πανταλονιού του.

– Να ιδώ, μου λέει παρακαλετά. Έχετε ή δεν έχετε, και με κοροϊδεύετε.

– Ωχ ! Αδερφέ μου, του απαντώ. Μου γινήκατε στενός κορσές. Πάρτε τα χαρτιά σας και φύγετε. Εγώ,... δεν ήμουν εδώ, και δε με βρήκατε. Πηγαίνετε να σας τα υπογράψουνε, αυτοί

που σας τά 'δωσαν... Ή για στάσου. Μήπως δεν είμαι εγώ αυτός που ψάχνετε αλλά ο διπλανός ...στη διπλανή πόρτα, που 'χουμε τον ίδιο αριθμό.

– Πήγα και κει μου λέει. Αλλά κι αυτός μου είπε τα ίδια. Στο κάτω-κάτω βρέστε τα μεταξύ σας. Μη με πιλαλάτε άλλο. Κόψτε την αμοιβή μου στα δυο και σκίστε τα χαρτιά. "Καρφί δε μου καίγεται." Έξω απ' την Ακαδημία είναι ένας μπόγος ολόκληρος.

Ήταν ένας αλήτης κι απατεώνας. Είναι φανερό. Λεφτά ήθελε να πάρει και δεν ξεκόλαγα. Όμως άρχισα να φοβάμαι. Αν έβγαζα το πορτοφόλι μου, θα 'πεφτε να μου το πάρει με το ζόρι.

Κείνη τη στιγμή χτύπησε το τηλέφωνό μου.

– Μη το ζυγώνεις, μου λέει προστακτικά.

– Σήκωσέ το εσύ, του λέω, και ρώτησε να ιδείς ποιος είναι. Δίστασε. Κι άρχισε να κάνει βόλτες μέσα στο γραφείο.

– Είσαι ...φίτσουλας, μου λέει περιφρονητικά. Σήκωσε το άμα θέλεις.

Το τηλέφωνο συνέχιζε να χτυπάει, και σκεφτόμουνα αν θα 'πρεπε να το πάρω. Όταν το πήρα είχε κλείσει.

– Τα 'κανες θάλασσα, μου λέει. Έπρεπε να το σηκώσεις για να ξέρουνε... Εσύ ξέρεις δουλεύω μονοφασικά, προς όφελος της παρεξήγησης. Κι αυτό είναι που κάνει τους συναδέλφους μου να με θεωρούν κοροίδο.. Κι όσο η παρεξήγηση μεγαλώνει, τόσο η δουλειά μου εξελίσσεται καλύτερα. Δεν ξέρω αν με καταλαβαίνεις....

– Ομολογώ... όχι.

– Να σου εξηγήσω καλύτερα.

– Άσε με αδελφέ μου. Δεν θέλω καμιά εξήγηση. Πάρ' τα παλιόχαρτα σου και φύγε. Βρώμισε το τραπέζι μου.

Υποχώρησε χωρίς αντίρρηση. Πήγε στην πολυθρόνα της γωνιάς, κι έκατσε φαρδύς πλατύς χωρίς να λέει τίποτα.

Υπολόγιζα πάντοτε στην ποιότητα της σιωπής των άλλων.

Μετρούσα τη σιωπή του. Προσπαθούσα να μπω μέσα στο μυαλό του, ελπίζοντας να βρω τις προθέσεις του. Αυτό βέβαια, είναι μια διαδικασία ενστίκτου γιατί μ' έβαλε σε υποψίες, κι αυτό ανέβασε το αίμα στο κεφάλι μου. Άρπαξα τα χαρτιά του που ήταν απλωμένα πάνω στο τραπέζι, και προσπάθησα, μ' ένα δυνατό ζούλισμα, να τα πατηκώσω, για να τα πετάξω στο καλάθι των αχρήστων. Κείνη τη στιγμή το βλέμμα μου διέκοι-νε σ' ένα απ' αυτά την υπογραφή μου. Πάγωσα.

Με μεγάλη προσοχή τράβηξα μέσα απ' το δέμα το χαρτί που με αφορούσε. Και κατάλαβα ότι ήταν ένας ισολογισμός της εταιρίας που ήμουν πρόεδρος και κάθε χρόνο μου τον έφερναν να τον υπογράψω. Ήταν παλιός βέβαια. Προπέρσι-νος. Πίσω όμως απ' τον Ισολογισμό αυτό βρισκονταν και κά-ποια φύλλα από το σφραγισμένο δελτίο εισπράξεών μου της Εφορίας, που λέμε. Κάνια!

Φαίνεται ότι άλλαξα χρώματα, κι ο επισκέπτης μου άρχισε να στριφογυρίζει ανήσυχος.

Έβαλα χίλια δυο πράγματα στο νου μου, έβλεπα και τον επισκέπτη μου αναστατωμένο και δεν μπορούσα να εξηγήσω ποια ήταν η αλήθεια. Πώς βρέθηκαν χαρτιά δικά μου στα χέ-ρια του... Ένας τέτοιος Ισολογισμός, σελίδες από το μπλοκ των εισπράξεών μου, και τις είδε και τί άλλο, που δεν έψαχνα να βρω, μέσα σε κείνο το βρώμικο δέμα μπροστά μου, και συ-χαινόμουνα... Μήπως είχα κάνει λάθος. Όλα πιθανά.

Αιφνίδια ο επισκέπτης άρχισε να διαμαρτύρεται.

– Όχι, όχι ! Εγώ δεν ξέρω κανέναν απ' αυτούς. Αυτοί είναι μια σπείρα. Μού 'βαλαν το μαχαίρι στο λαιμό να 'ρθω να πά-ρω χρήματα. Μ' άρπαξαν από το καφενείο. Εγώ δεν τους ξέ-

ρω.

– Για στάσου του λέω. Πέσ' μου καθαρά πού σε βρήκαν.

–Σ' ένα καφενείο στην Καλλιθέα.

–Ποιοι είναι αυτοί.

– Δεν τους ξέρω. Από τις φάτσες τους όμως κατάλαβα ότι σκοτώνουν.

– Και σένα πώς σε διάλεξαν;

– Ξέρουν ότι κάνω θελήματα.

– Τι ακριβώς σου είπαν;

– Μου έδωσαν τέσσερα πέντε χαρτιά και μού 'παν να 'ρθω να σας πω αν σας ενδιαφέρει, έχουν και τ' άλλα. Δώστε μου μια προκαταβολή πέντε χιλιάδες και όταν σας φέρω τ' άλλα, δίνετε άλλα είκοσι.

– Μα εσύ μου 'φερεις εδώ ένα μάτσο παλιόχαρτα. Πού 'ναι αυτά τα πέντε χαρτιά.

– Μα κύριε σας είπα. Στην Ακαδημία έπεσα και...

–Α! Καλά, καλά.

Τότε το μυαλό μου ξύπνησε, θυμήθηκα τη διάρρηξη που 'χε γίνει στ' αυτοκίνητό μου στη Λεωφόρο Συγγρού, εδώ και τρία χρόνια. Σπάσανε το πίσω τζάμι του αυτοκίνητου και μου 'κλεψαν τη σακκα ολόκληρη. Ανάμεσα στα χαρτιά μου ήταν και το μπλοκ των εισπράξεων. Η αντικατάστασή του μού κόστισε πρόστιμο στην Εφορεία τετρακόσιες χιλιάδες. Ήταν μέσα βέβαια και κάτι άλλα χαρτιά της εταιρίας που πήγαινα. Το ότι τα είχα μαζί μου ήταν φορολογική παράβαση και η Εταιρία πλήρωσε κάπου οχτακόσιες χιλιάδες. Τότε τρέχαμε από δω κι από κεί να τα βρούμε, νομίζαμε ότι τα κλεφτρόνια όταν είδαν πώς η τσάντα δεν είχε λεφτά θα την πετούσαν κάπου εκεί κοντά. Δε βρήκαμε τίποτα.

Πληρώσαμε τα πρόστιμα, αλλά μπήκε στο φάκελλό μας και

σχετικό σημείωμα. Αν μας τα πρόσφεραν τότε, θα δίναμε περισσότερο από είκοσι πέντε χιλιάδες. Σήμερα όμως μάς είναι σχεδόν άχρηστα. Σκέφτηκα όμως ότι είναι ευκαιρία μ' αυτόν τον τύπο, θα μπορούσε η αστυνομία να φτάσει στη σπείρα. Πριν όμως του ανακοινώσω την πρόθεσή μου, άρχισε κείνος να φωνάζει, λες κι είχε διαβάσει τη σκέψη μου.

– Όχι, όχι δε θέλω μπλεξίματα με την Αστυνομία.

Είχε σηκωθεί όρθιος, κι έκανε κινήσεις περίεργες, απειλητικές.

– Μα δεν θα μάθει κανένας τίποτα, του λέω, θα σε προφυλάξει η Αστυνομία...

– Όχι, όχι! Ξέρω εγώ τους μπάτσους.

Είχα πιάσει το τηλέφωνο από συνήθεια.

– Αφήστε μου λέει το τηλέφωνο, γιατί σας βλέπω και τρέμω. Αν συνεχίσετε να το κρατάτε, θα βγω στο μπαλκόνι και θα πέσω κάτω.

– Χειρότερα του λέω. Όποιοι σε δούνε στο μπαλκόνι να καβαλλάς τα κάγκελα, το πρώτο που θα κάνουν, είναι να φωνάξουν την Αστυνομία και την Πυροσβεστική.

– Ε! Τότε φώστε μου το πεντοχίλιαρο να φύγω.

– Δεν είσαι με τα καλά σου, τού λέω. Τα χαρτιά σου δεν μου χρειάζονται.

– Και γω τί κάνω τώρα;

– Σ ένα λεφτό... φτάνει η Αστυνομία, αν κι όλας δεν έχει φτάσει κάτω στην είσοδο.

– Θα σε πνίξω, μού λέει. Δε θα μου γλυτώσεις. Μού την έφερες μπαμπέσικα. Και τράβηξε για το ασανσέρ, τρομοκρατημένος. Έσκασα στα γέλια. Γύρισε το κεφάλι του κι έδειχνε πως μπορούσε και να μη τα χάψει.

– Είσαι διανοούμενος, μού λέει και φέρεσαι σα μαφιόζος.

– Η πενία τέχνας κατεργάζεται του λέω.

Έκανε πως ξαναγύριζε στο γραφείο. Κι έβγαλε ένα σουγιά. Μου κόπηκε το γέλιο. Κείνη τη στιγμή έφτασε το ασανσέρ. Μείναμε και οι δυο με ανοιχτό στόμα. Τον λυπόμουνα. Από το ασανσέρ βγήκε ένας τεράστιος παπάς κι ένα παπαδοπαίδι, που κρατούσε το μπαγκράτσι. Αύριο ήταν Θεοφάνεια. Ο παπάς δεν έχασε ευκαιρία κι άρχισε το "Εν Ιορδάνη βαπτιζομέν..." καταβρέχοντας τον επισκέπτη μου. Τον υποχρέωσε μάλιστα για χειροφίλημα.

– Τί ζητάς εδώ, του λέει υποτιμητικά.

Εκείνος άρχισε να τραυλίζει κάτι που δεν ακούγονταν, κι άρπαξε το ασανσέρ.

– Στάσου, στάσου, τού λέει ο παπάς.

Εκείνος όμως έγινε καπνός. Ο παπάς κούναγε το κεφάλι του. Τον ξέρω μου λέει, είναι παλιόπαιδο. Κάθεται Βεϊκου.

Διηγήθηκα στον παπά, το τί συνέβηκε. Και του είπα τον προβληματισμό μου, να το καταγγείλω στην αστυνομία ή όχι.

– Δεν πρόκειται να συμμορφωθεί μου λέει θα μπει. Θα βγεί και θα ξανακάνει τα ίδια. Ίσως μάλιστα ... και χειρότερα, να σκοτώσει άνθρωπο. Τον είχα και στο κατηχητικό, αλλά τίποτα.

– Δεν είναι τόσο γι' αυτόν, όσο για τους άλλους που κρύβονται πίσω του.

– Ποιους άλλους, μου λέει. Δεν υπάρχουν άλλοι. Αυτός μόνος του έκανε την παλιοδουλειά. Και τώρα του 'τυχε κάποια ανάγκη και το 'παιξε. Είναι από καλό σπίτι, αλλά τον έχει βάλει ο διάολος να μας βασανίζει όλους. Έχει όμως μέσα του και κάποιες καλωσύνες.

Και ύστερα από ένα μικρό διάλειμμα πρόσθεσε:

– Δε φαντάζουμε να του δώσατε τίποτα χρήματα!..

–Μπα, Όχι του λέω.

– Μπράβο... καλά κάνετε.

Έφυγε ο παπάς. Κι όλο σκεπτόμουνα να του την κάνω τη δουλειά με την Αστυνομία. Αυτές όμως «οι καλωσύνες» που έλεγε ο παπάς, με σταματούσαν. Κάθε τόσο έπαιρνα και κάτι απειλητικά τηλεφωνήματα. Ήταν ο ίδιος, φαίνεται, παριστάνοντας τον αρχηγό της σπείρας ή έβαζε μια κοπέλλα να μου τηλεφωνάει, για λογαριασμό δήθεν της σπείρας.

Αναγκάστηκα μια μέρα να μιλήσω καθαρά στην κοπέλλα, να σταματήσουν τα χαζοτηλέφωνα. Ας είναι καλά ο παπάς.. που τον λυπότανε και μου είπε περί τίνος πρόκειται. Ανιόμως συνεχίσουνε, θα τους πάω και στην Αστυνομία. Δε θα με σταματήσουν τα τηλεφωνήματά του και οι απειλές.

Η κοπέλλα έκανε σα λυσσασμένη στο τηλέφωνο. Δεν ήξερε κανέναν παπά και γίνονταν προκλητικότερη. Της έκλεισα το τηλέφωνο και τέλειωσα μ' αυτήν την ιστορία

Ύστερα από τρία χρόνια, έξω από το γραφείο μου ένας αστυφύλακας έβαζε κλήση στο αυτοκίνητό μου για παράνομη στάθμευση. Τον είδα από το μπαλκόνι και κατέβηκα γρήγορα να τον προλάβω μήπως και γίνει τίποτα, και τον πρόλαβα....

Το περίεργο ήταν ότι αστυφύλακας ήταν αυτός ο ίδιος, ο απρόσκλητος επισκέπτης μου... Έμεινα άναυδος. Ήταν τη στιγμή που 'βαζε κλήση στο παρακάτω αυτοκίνητο. Κι έκανε τη δουλειά του με αυστηρότητα.

Πήρα τη δική μου κλήση, και του την πήγα. Τον κοίταξα στα μάτια επίμονα.

– Μήπως του λέω, γνωρίζεις από παλιά τούτο το αυτοκίνητο. Σου θυμίζει τίποτα;

Με κοίταξε στην αρχή απορημένος. Έπειτα σήκωσε τα μάτια του προς τα πάνω, για να δει το κτίριο του γραφείου μου. Κάτι θυμήθηκε. Πήρε από τα χέρια μου την κλήση, την έβαλε με προσοχή μέσα στο μπλοκ των κλήσεων και ψιθύρισε...

– Άφησέ την, αυτή θα την πληρώσω εγώ. Αν δεν καταφέρω να τη σβύσω.

– Ο παπάς, του λέω. Τί γίνεται ο παπάς..

– Ποιος παπάς, μου λέει.

– Ο παπάς που μπήκε στο γραφείο μου, όταν εσείς φεύγατε για να μας πεί "το εν Ιορδάνη". Δε θυμάστε;

Άρχισε να γελάει.

– Ωστε και σεις την πάθατε... Μα αυτός ήταν η συμμορία. Αυτός ήταν που με επιστράτευσε. Για μένα ήταν η πρώτη φορά. Καιγόμωνα, και το κατάλαβε ο παλιάνθρωπος. Αλλά, όπως και σείς θα το μυριστήκατε, ήμουν εντελώς άβγαλτος, τά'χα χαμένα κι έλεγα άρρητα ρήματα. Τό'χα πάρει σαν απλή μεσολάβηση. Ευτυχώς....

– Γιατί, τότε βιαστήκατε να φύγετε και δεν καθήσατε να τον ξεμπροσιιάσουμε....

– Με 'πιασαν τα γέλια και δεν κρατιόμωνα, όταν τον είδα ντυμένο παπά... Έτσι ψηλέα κι άχαρο. Με είχε πάρει από πίσω, ο άτιμος, δε μου είχε εμπιστοσύνη... Ούτε και ξέρω τί είπατε τελικά. Ήταν πανούργος! Τον συνέλαβε, αργότερα, η αστυνομία και είναι μέσα τώρα. Βοήθησα βέβαια και γώ, γιατί σαν καιμένα, πολλά παιδιά της γειτονιάς μας είχαμε μπει στα δίχτυα του. Κι αυτός αλώνιζε.

Μού 'πεσε στο κεφάλι κεραμίδα.

Ο Τροχαίος χαμογέλασε συγκρατημένα.

– Θ' ανέβω πάνω να τα πούμε, μια μέρα που θά'χω χρόνο... Τώρα σας παρακαλώ πάρτε το αυτοκίνητό σας από κεί, που απαγορεύεται. Με χαιρέτισε ευγενικά.

Και τράβηξε πιο κάτω, συνεχίζοντας να βάζει κλήσεις.

Ταξιδεύοντας με συμπατριώτισσα της ανταλλαγής

Από το Σταθμό του Νότου, ξεκινήσαμε χαράματα. Ήτανε το Εξπρές Οριάν, που θά 'φτανε σε δυόμισι μέρες στην Πόλη. Εγώ πήγαινα μέχρι τη Βενετία και θά 'κανε Παρίσι-Βενετία μια μέρα. Ούτε συζήτηση για ύπνο στο τραίνο. Φρόντισα όμως να εξασφαλίσω καλή θέση, δίπλα στο παράθυρο με λίγους μέσα στο κομπαρτιμάν, χωρίς πράγματα. Και το πέτυχα παίρνοντας το πρωινό τραίνο και στην αφετηρία του. Είναι μεγάλο βάσανο οι βαλίτσες του ενός και του άλλου να βρίσκονται πάνω από το κεφάλι σου και ν' ανοιγοκλείνουνε για το παραμικρό.

Βίραστε στην αρχή δύο. Ο άλλος μάλιστα θα κατέβαινε κάπου στην Ελβετία. Κι αυτός και εγώ καθίσαμε στο παράθυρο αντικριστά. Ο καιρός έμοιαζε να μας πάει καλά. Τώρα τί θα γινόταν από τη Γιουγκοσλαβία και κάτω δεν πολυενδιαφερόμαστε και οι δύο.

Μετά τα ξεκινήματα και τις πρώτες εντυπώσεις από το Παρίσι και τα περίχωρα, έβγαλα ένα βιβλίο πού 'χα δίπλα μου για την Ελληνική Κοινότητα της Βενετίας, και προσπαθούσα να το συνεχίσω. Μια βδομάδα τό 'βγαζα και τό 'βαζα χωρίς να 'χω κέφι να συγκεντρωθώ. Κατάλαβα πως μέσα στο τραίνο με δυ-

σκολία θα το κατόρθωνα. Το ντάγκα-ντούγκα του τραίνου, οι ταξιδιώτες που 'τρεχαν από βαγόκι σε βαγόκι, βιαστικοί, εκνευρισμένοι, φωνακλάδες, περίεργοι για τους καθιστούς καθώς προσπερνούσαν, δεν άφηναν κανένα περιθώριο για σοβαρή δουλειά.

Αφού πέρασα διαβάζοντας δύο-τρεις σελίδες και δεν κατάλαβα τίποτα, έκλεισα το βιβλίο, με την ελπίδα ότι παρακάτω και με το πέραςμα της ώρας, το καταλάγιασμα της ανακατωσούρας μέσα στο τρένο, το στρώσιμο της δικής μας διάθεσης, θα μου ήταν πιο βολικό να το ξαναεπιχειρήσω.

Και ξανάρχισα το χάζεμα του τοπίου. Απέραντοι κάμποι. Τάξη στα χωράφια. Χέρσα και καλλιεργημένα, βοσκές και λειβαδότοποι. Αφθονία αρδευτικών. Νερά-νερά παντού, αλλά τιθασσευμένα μέσα σε αυλάκια, καθαρά χωρίς ντροσγιες και την υποψία κουνουπιών και φιδιών, γελάδες τεράστιες ξένοιαστες πάνω σε πράσινους τάπητες... Κι έπειτα ωραία δάση, καθαρά, περιποιημένα, με κορμούς ολοκάθαρους μέχρι τη ρίζα. Ούτε βάτοι με αγκάθια, ούτε χαμόκλαδα κι αναρριχητικά χωρίς αρχή και τέλος.

Σκέφτομαι. Πολλών αιώνων αδιάκοπος πολιτισμός και αγάπη προς τη Γη, και τα Ζώα. Αγάπη προς την πατρίδα... Είναι σίγουρο ότι θα φτάνανε ίσαμε κει. Στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος αισθητικής αρτιότητας. Και ολοκλήρωσης. Ενός περιβάλλοντος που βρίσκεται σ' αρμονία και με τις βαθύτερες ανθρώπινες αγωνίες για το Ωραίο και την καλαισθησία. Σ' αυτό το περιβάλλον χαίρεσαι. Μπορεί να είναι πέραν από την απλή, την ενστικτώδη βιοτική ανάγκη. Είναι όμως κι αυτό βιοτική ανάγκη ενός ανώτερου επιπέδου στην κλίμακα της πορείας της ανθρώπινης κοινωνίας προς τον εξανθρωπισμό. Είναι η ανάγκη της ποιότητας. Γι' αυτό και κάθε βήμα προς αυτήν συνιστά κατάκτηση του ανθρώπου. Κατάκτηση πο-

λιτιστική. Κατάχτηση όχι μόνο του ατόμου, αλλά της κοινωνίας ολόκληρης μέσα στην οποία ζει και κινείται το άτομο. Όλα αυτά είναι όμορφα, ξεκουράζεται το μάτι. Χαίρεσαι που είσαι άνθρωπος και συμμετέχεις σ' αυτό το χάσμα. Εδώ η ανθρώπινη δημιουργία εξασφάλισε το δέσιμο του χώρου με τον άνθρωπο. Ένα δέσιμο διάρκειας, που ξεπερνάει το απλό δέσιμο της ανθρώπινης κοινωνίας σα σύνολο, με το περιβάλλον. Αυτό, που θα το λέγαμε αλλοιώς και πατρίδα, το οποίο όσο κι αν φαίνεται απλό έχει μέσα του μια τεράστια δύναμη, ένα δυναμισμό που σου δημιουργεί τις προϋποθέσεις ωκεάνειας αντοχής, ένα κατάρτι πάνω στο οποίο δένεσαι και καμιά σειρήνα απανθρωπισμού δε θα μπορέσει να σε παρασύρει.

Για όλες τις κοινωνίες των ανθρώπων, για όλες τους τόπους, για όλες τις εποχές υπάρχει ένας παράδεισος, που αλλοιώς θα τον λέγαμε ολοκλήρωση του εξανθρωπισμού μιας κοινωνίας. Για να φθάσουμε όμως ίσαμε κει, υπάρχει μια διαδικασία. Ένας δρόμος, ιδιαίτερος για την κάθε μια κοινωνία. Μια σκάλα με ιδιορρυθμίες. Τη σκάλα αυτή, από το πρώτο σκαλί στο δεύτερο, από το δεύτερο στο τρίτο... και συνέχεια ίσαμε την κορφή θα πρέπει να την βρούμε μόνοι μας κι αν μην περιμένουμε τρίτους να την βρουν και να μας την υποδείξουν.

Αυτό είναι και η καρδιά του Πολιτισμού. Και γι' αυτό πάσαν χρόνια οι μικρές Κοινωνίες της Ευρώπης, βρήκαν τους δρόμους και τα μονοπάτια τους η κάθε μια, και πλησιάζουν προς την κορφή... Πώς να μη συγκρίνεις όλα αυτά με τον τόπο σου! Και να μη μελαγχολήσεις; Πόσες δικαιολογίες να βρεις για την καθυστέρησή του... Για όλα φταίνε τα τετρακόσια χρόνια σκλαβιάς... Αυτό είναι μόνον; Έχουμε όμως και εκατό χρόνια λήπτεροι, τί κάναμε; Αγαπάμε όσο πρέπει κι όπως πρέπει τον τόπο μας και τους συντοπίτες μας, ή απλώς λέμε ότι τα αγαπάμε και δε σκεφτόμαστε παρά μόνο τα γλέντια του και

τα πανηγύρια; Υπάρχουν και δω ορεινοί και ημιορεινοί πληθυσμοί που ζουν σύγχρονα και ικανοποιητικά ακόμα στα χωριά τους, ευτυχισμένοι και χαρούμενοι με την οικογένειά τους, και δεν έχουνε πάρει τους πέντε δρόμους όπως εμείς που συνθλιβόμαστε σαν γκασταρμπάϊτερ, χρόνια στα σκοτεινά υπόγεια ορυχεία του Βελγίου, η στις πιο σκληρές δουλειές των εργοστασίων της Γερμανίας, (αυτές που αποφεύγουμε να κάνουν οι Γερμανοί), για ένα κομμάτι ψωμί, με την κατηγορία της τρίτης τάξεως υπόπτου πολίτη.

Οι μελαγχολικές αυτές σκέψεις με οδήγησαν να θυμηθώ πως στη μικρή μου σάκα έχω το προχθεσινό ΒΗΜΑ, που πήρα το πρωί στο Σιδηροδρομικό Σταθμό και τό βγάλα να δω τί γίνεται κει κάτω στην πατρίδα.

Οι ειδήσεις που έβλεπα στην εφημερίδα είτε νέα δυό η τριών ημερών ήταν, είτε νέα παλαιά ή προπέρσινα μου φαινότανε ότι θα ήταν τα ίδια κι απαράλλαχτα. Είχα την αίσθηση ότι ο δικός μας τόπος δεν κινείται. Μένει ακίνητος, κι αδιάφορος, επί χρόνια, ενώ όλοι γύρω του, στην άλλη Ευρώπη προχωρούν, κάνουν βήματα μπροστά, ανοίγοντας δρόμους, δημιουργώντας προϋποθέσεις βελτίωσης της ζωής των ανθρώπων τους.

Ο απέναντί μου έμεινε προσκολλημένος στη θέα τού απ' έξω. Όταν γύριζε προς τα μέσα έβλεπε τη δικιά μου εφημερίδα κι όπως ήταν ανάποδα σ' αυτόν, στράβωνε το κεφάλι του και κατέβαλλε προσπάθεια να διαβάσει τον τίτλο και τ' άλλα χοντρά γράμματα της, μάταια. Και έμνησκε έτσι μόνιμα απορημένος, διστάζοντας να ρωτήσει περί τίνος πρόκειται.

Μια καλοντυμένη κυρία, πενήνταπέντε με εξήντα ετών, που φαίνεται ότι καθόταν σ' άλλη θέση, πέρασε δυο τρεις φορές από δίπλα μας, πρόσεχε την ανοιχτή εφημερίδα μου, κοντοστεκόταν για λίγο, ήθελε κάτι να πει, αλλά δεν το τολμού-

σε και παρασυρόμενη από τους άλλους που έρχονταν πίσω της προχωρούσε στο διάδρομο με μεγάλο δισταγμό και χανόταν.

Αυτή η κυρία ύστερα από κάμποση ώρα, ξεπέρασε τους δισταγμούς της και κει που το τραίνο ύστερα από μια στάση ξεγυρισμένη σ' ένα σταθμό... ξανα-ξεκίναγε, έρχεται και ζητώντας μας την άδεια με μεγάλη διακριτικότητα, ζήτησε να καθίσει στο δικό μας διαμέρισμα, δίπλα μου.

Τόσο ο άλλος συνεπιβάτης, όσο και γω, όχι μόνο δεν είχαμε αντίρρηση, αλλά τη δεχτήκαμε με ενθουσιασμό, θ' άλλαζε κάπως τη μονοτονία. Νιώθαμε και οι δυο ξεμοναχιασμένοι κι αμίλητοι εκεί σαν δυο «γρουσουζήδες».

Η πρώτη μου εντύπωση ήταν ότι η καλή αυτή κυρία ήρθε κοντά μας, γιατί στο δικό της διαμέρισμα θα ήτανε ενοχλητικοί οι συνταξιδιώτες της κι ήθελε περισσότερη βολή και άνεση. Κάθισε λοιπόν απ' τη δική μου πλευρά, που ήταν και το φυσικό, μια κι έτσι πήγαινε με την πορεία του τραίνου. Κάθισε κι έκφρασε την ικανοποίησή της, σε μια γλώσσα άγνωστη, που από τον ήχο και τα σύμφωνα υποψιάστηκα ότι ήταν τούρκικα. Δεν είπα τίποτα, αναμέρισα λίγο να της αφήσω περισσότερο τόπο. Και τότε για να με ευχαριστήσει την ακούω να μου ψιθυρίζει Ελληνικά. «Ευχαριστώ πολύ. Δεν φαντάζομαι να σας φέρω νιράβαλο».

Κείνα τα ελληνικά με μια ιδιαίτερη προφορά παλιοκαιρίτικη που μου θύμισε τη μάνα μου παλαιά Κονιτσιώτισσα. Με το σύρσιμο του έσ, με τη συγκοπή κάποιων φωνηέντων, με το ου αντί ο κλπ.

Συγκινήθηκα, πραγματικά. Δεν το περίμενα, με τίποτα, στη Γαλλία και μάλιστα μέσα στο τραίνο.

- Α! λέω, ξαφνιασμένος. Μιλάτε ελληνικά;
- Ναι, μου λέει. πολύ λίγα. Έχω χρόνια να μιλήσω.
- Τί εθνικότητα έχετε;

– Τουρκάλα. Αλλά γεννήθηκα σε μέρος που η γλώσσα μας ήταν ρωμαίικια. Εσείς βέβαια είσθε Έλληνας, καθώς κατάλαβα από την εφημερίδα. Και από πού είσθε;

– Από τα Γιάννενα, της λέω. Ξέρετε πού είναι τα Γιάννενα;

– Πώς δεν ξέρω μου λέει μ' ένα τρέμουλο στη φωνή της, χαρακτηριστικό συγκίνησης. Δίστασε λίγο και συμπλήρωσε.

– Αφού και γω εκεί γεννήθηκα.

Σταμάτησε απότομα. Έστριψε το κεφάλι της από την άλλη μεριά και μ' ένα μαντήλι προσπάθησε να συγκρατήσει τα δάκρυα στα μάτια της. Σεβάστηκα την προσπάθειά της να μου αποκρύψει τις δονήσεις που ανεπάντεχα βούρκωσαν το μέσα της και περίμενα κάπως αδέξια να καλμάρει. Ήμουν και γω σε μια παρόμοια κατάσταση ακραίας συγκίνησης, αλλά ήμουν νέος πολύ ακόμα και έλεγχα τα ξεσπάσματα του θυμικού μου.

– Δηλαδή... συνεχίζει. Δεν είμαι ακριβώς από τα Γιάννενα, αλλά από μια μικρή όμορφη πολιτεία, λίγο έξω από τα Γιάννενα... Την Κόνιτσα, σας λέει τίποτα;...

Παίρνει μια βαθιά ανάσα και συνεχίζει, ψιθυριστά αυτή τη φορά.

– Από την Κόνιτσα, σαν νά 'θελε να αποφύγει τ' όνομα. Σα να φοβότανε τον ίδιο της τον εαυτό... την Κόνιτσα, επανέλαβε στο τέλος με αυτοπεποίθηση. Σας λέει τίποτα;

Το μπαλάκι παίρναγε σε μένα. Και καταλάβαινα χίλιες αδυναμίες μέσα μου να ξυπνούν. Σύρομαι κοντά της και της σφίγγω τ' αριστερό της χέρι που έτρεμε. Ξαφνιάστηκε.

– Είμαστε συμπατριώτες λέω. Και γω Κονιτσιώτης είμαι....

– Κοντζιώτης!.. Έκανε, αναστατωμένη, έτσι που ο συνεπιβάτης μας, που κάμποση ώρα παρακολουθούσε τώρα τη συζήτησή μας και δεν καταλάβαινε ακόμα και σε ποια γλώσσα συνεννοούμαστε, δεν ξέρω πώς αισθάνθηκε και τί κατάλαβε απ' όλα αυτά, σηκώθηκε απότομα ζήτησε συγγνώμη και αποχώρη-

σε διακριτικά, αφήνοντας μας μόνους.

– Κοντζιώτης Κοντζιώτης επαναλάμβανε η σεβαστή κυρία δίπλα μου, σα να σταμάτησε η σκέψη της εκεί. Σα να 'παθε η ίδια εμπλοκή, και βραχυκύκλωμα.

– Είναι σαράντα τόσα χρόνια μου λέει που για πρώτη φορά στη ζωή μου συναντάω Κονιτσιώτη, έτσι ζωντανό Κοντζιώτη... πατριώτη μου και μάλιστα στη Γαλλία, μέσα στο τραίνο. Έχω κάνει αυτή τη διαδρομή δεν ξέρω και γω πόσες φορές.

Σηκώθηκε, κοίταξε γύρω-γύρω τους άλλους συνταξιδιώτες μας, στα διπλανά διαμερίσματα, σα να 'θελε να διαλαλήσει το γεγονός, και κάθησε απέναντί μου, παίρνοντας ξανά το προηγούμενό της ήρεμο ύφος. Περισσότερο ο φόβος μου μήπως παρεξηγηθούμε από τον αρχικό συνεπιβάτη μου, μ' έκανε να της προσφέρω το δικό μου κάθισμα που ήτανε πιο βολικό γι' αυτήν.

– Όχι μου λέει, καθίστε και που είσθε, θέλω να σας βλέπω... Και να καμαρώνω.... Δεν ξέρετε πώς είμαι και τι νιώθω τώρα!.. Κι αν έρθει ο άλλος θα ξαναπάω στη θέση μου.

Άπλωσε τα δυό της χέρια που 'τρεμαν, πάνω στα γόνατά μου και κρεμάστηκε στο στόμα μου.

Από κείνη τη στιγμή άρχισε ένας καταρράχτης από ερωτήσεις, από αναμνήσεις, από συγκινήσεις, από ερωτηματικά, από ήρεμη αγανάκτηση για τις αδικίες στη ζωή, από επιθυμίες για επιστροφή σε χώρους κι ανθρώπους που είχαν από καιρό σβήσει, και δεν είχε μείνει σταγόνα μνήμης απ' αυτούς. Άκουγα πράγματα που δεν είχα καν φανταστεί ότι μπορούσε να συνέβαιναν κάποτε στην Κόνιτσα. Έτσι που να αναρωτιέσαι ποιο ήταν αλήθεια και ποιο φανταστικό. Και προ παντός καταλάβαινα έναν κόσμο ολόκληρο, έναν ιστό κοινωνικό που έμπλεκε στις αναμνήσεις αυτής της γηραιάς κυρίας, που είχε σφηνώσει στη μνήμη της, και όσο πέρασαν τα χρόνια έπαιρ-

νε τρομερές διαστάσεις. Και προ παντός, σκεφτόμουνα πόσων μεγατόνων μπόμπα μπορούσε να είναι αυτή που έπεσε τότε με την ανταλλαγή των πληθυσμών και σκότωσε χιλιάδες ανθρώπινες ψυχές, και εξαφάνισε πολιτισμούς και παραδόσεις αιώνων.

Δεν ξέρω τί μπορεί να 'γινε σ' άλλα μέρη, στην Κόνιτσα όμως οι παραδόσεις, ο τρόπος ζωής, ο τρόπος σκέψης, ο Πολιτισμός όλων των Κονιτσιωτών, μουσουλμάνων και χριστιανών ήταν γηγενής, δικός τους. Άξιος να κρατηθεί ζωντανός για μελέτη.

Πάνω στη συνομιλία μας με την παλαιά Κονιτσιώτισσα, που σ' ό,τι αφορά τον Κονιτσιώτικο πολιτισμό που είχε μέσα της, ήταν ανέπαφος, γνήσιος, αυθεντικός, αναρωτήθηκα πολλές φορές. Μ' αυτή τη διάσπαση της κονιτσιώτικης Κοινωνίας με την ανταλλαγή, τις αλλαγές στη σύνθεση του ιστού της που έγιναν από τότε μέχρι σήμερα τί έμεινε από τον παλιό της κόσμο; Συνέχεια έχουμε; Αναστολή έχουμε; Ή ολοκληρωτική εξαφάνιση του πληθυσμού της;

Του τρόπου ζωής της, της νοοτροπίας της, του τρόπου αντιδράσεών της;

Η έξοψη και φωτισμένη αυτή κυρία, η Γκιουλιγέ χανούμ, έζησε μια ζωή, έχοντας μέσα στην ψυχή της την Κόνιτσα των παιδικών της χρόνων. Ήξερε και τη μάνα μου προτού παντρευτεί. Την έβλεπε στο παράθυρο της κρεβάτας, καθώς περνούσε για το σχολείο. Ωραία, ξανθιά, ψηλή. Και πολλούς άλλους γνωστούς και άγνωστους.

– Ο παλπούς ήταν πασιάς στο Γιλζίζ, στην Ισταμπούλ. Τον είχε ο Σουλτάν Μεχμέτ μαζί του. Τον αγαπούσε όμως κι ο Μουσταφά Κεμάλ, γιατί ήτανε ανεψιός του Ναμίκ Κεμάλ. Στ' όνομα του Ναμίκ Κεμάλ ορκίζονταν ο Μουσταφά Κεμάλ. Έτσι όταν διώχτηκε ο Μεχμέτ στη Μάλτα, ο Κεμάλ έκανε τον

παππού διοικητή στην Προύσα. Εκεί μ' έστειλαν από την Κόνιτσα οι δικοί μου, πριν την ανταλλαγή, έτσι που σαν έγινε η ανταλλαγή με πήρε μέσα, αφού είχε πάρει όλη την φαμίλια μου, πατέρα, μάνα, αδέρφια... κι από τότε κλειστήκαμε εκεί. Το κορμί μόνο, όχι και το μυαλό... Στην Προύσα παντρεύτηκα δικαστή, με τον οποίο δεν έμεινε τόπος στην Τουρκία που να μη γνωρίσω. Στο τέλος εγκατασταθήκαμε στην Άγκυρα, όταν ο άντρας μου πήρε τον πιο ψηλό βαθμό στην ιεραρχία των δικαστών... Έκανα τρία παιδιά. Δυο αγόρια κι ένα κορίτσι παντρεμένο στη Σμύρνη. Τα δύο παιδιά (τ' αγόρια μου) σπουδάζουν τώρα στη Γαλλία.

Έπειτα συνέχισε για το προσωπικό της πρόβλημα.

Φανατισμένοι Τούρκοι ήταν τα παιδιά της κι όχι μόνον δεν θέλησαν να μάθουν ελληνικά, αλλά αντιδρούσαν άσχημα κάθε φορά που η μάνα τους πήγαινε στους δικούς της και με κείνους μιλούσανε μόνον ρωμαίικα. Όπως και με τον παππού της, που και κείνος φανατισμένος Κονιτσιώτης, νοσταλγός της Κόνιτσας, με τα παιδιά τους και τους στενούς του φίλους μίλαγε ρωμαίικα γιατί έτσι ξέσταινε η κουβέντα. Κι αστειεύονταν στην ίδια γλώσσα ή έλεγε παροιμίες κονιτσιώτικες...

Τα παιδιά της μ' ένα ασυγχώρητο πείσμα, της είχανε δημιουργήσει κόμπλεξ, κι αυτή από αντίδραση ποτέ δεν έμαθε Τούρκικα, έτσι που να μη φαίνεται ότι είναι ξένης καταγωγής.

Οι δικοί της (ο πατέρας της κι η μάνα της) κουτσοέμαθαν τα Τούρκικα και στην κωμόπολη που τους εγκατέστησαν, μεταξύ τους για πολλά χρόνια μίλαγαν ελληνικά. Και δεν άκουγες εκεί πέρα ανάμεσα στις τριάντα Κονιτσιώτικες οικογένειες που ήρθαν σαν ομάδα με τον Ντερβίς Αμπεντίν, για κάμποσα χρόνια, τίποτε άλλο, παρά κουβέντες που είχαν σχέση με το Παζάρι της Κόνιτσας, το Παλιοχώρι, το Ιμαρέτ, το Παζαρόπουλο, το Κουρί και τ' Αημηνάδια, το Σιάρκατί, και το Βαρό-

σι. Χριστιανικές και Μουσουλμανικές οικογένειες παρήλαυναν απ' τις κουβέντες τους, σα να μην είχανε μετακινηθεί ένα ρούπι από την Κόνιτσα. Και ποτέ δεν πίστεψαν ότι αυτή η μετακίνησή τους στα βάθη της Μικράς Ασίας ανάμεσα σε Τουρκόφωνους, ανθρώπους που μαζί τους δεν είχαν κανένα κοινό στοιχείο, ούτε και τη θρησκεία, (γιατί οι δικοί μας ήταν Μπεχτασίτες) θα ήταν οριστική.

Με την ευκαιρία της θύμισα πόσο δυσκολεύτηκαν οι δικοί της και οι άλλοι που 'φυγαν σαν ανταλλάξιμοι ν' αποφασίσουν. Πόσο ο Μωχαρέμ κι ο Ντερβίς Αμπεντίν μόχθησαν να τους πείσουν, να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους για να ορθούν οι άλλοι απ' τη Μικρά Ασία, που βρίσκονταν κι όλα στο δρόμο. Πως για τις προσπάθειες του αυτές κι επειδή ο Ντερβίς Αμπεντίν είχε μείνει πανί με πανί, το Κοινοτικό Συμβούλιο της Κόνιτσας του κατέβαλε κι ένα βοήθημα χιλίων δραχμών.

Τότε φαίνονταν περίεργο στους τους Κονιτσιώτες που με το ζόρι προσπαθούσανε να πείσουνε κόσμο που δεν ήξερε ούτε μια λέξη τούρκικη να παραδεχτούνε ότι είναι Αρβανίτες, ενώ ούτε κι αρβανίτικα κανέννας τους δεν σκάμπαζε. Τρελλό παιγνίδι της ανθρώπινης μοίρας. Αυτό που είδε, με τα δικά του μάτια και τα δικά του αισθήματα και κριτήρια ο Τουρκογιαννιώτης μπέης στην Πρέβεζα, σαν παλαβωμάρα των ρωμιών, παρακολουθώντας τα καράβια που έφερναν ανταλλάξιμους τουρκόφωνους απ' τη Μικρά Ασία κι έπαιρναν για να τους πάνε εκεί ελληνόφωνους Ηπειρώτες.

Μια κουβέντα που ήταν ικανή να τον έχουνε στη μπούκα όλη του τη ζωή οι επίσημοι ρωμιοί, χαρακτηρίζοντάς τον μόνιμα σαν Χριστιανομάχο.

Η ίδια, όταν πέθανε ο άντρας της, άρχισε ακόμα και να σκέφτεται ξανά ελληνικά. Να ονειρεύεται στην Κόνιτσα. Να θυμάται τη Ζεηνέπ και τη Ζεχρά, που μείνανε στην Κόνιτσα

και να μιλάει μαζί τους ρωμαίικα. Να βλέπει την Ερασμία και την Όλγα με τις οποίες ήσαν συμμαθήτριες στο Παρθεναγωγείο. Να ανεβαίνει ψηλά στον Αηλιά μαζί με την νιάνια της για ν' ανάψουν τα καντήλια του Αγίου. Να λαχταράει βλέποντας στον ύπνο της το φανάρι του Μπαμπά Οσμάν αναμμένο. Να ακούει τις καμπάνες του Αη Νικόλα για τον εσπερινό τα καλοκαιριάτικα απογεύματα και να νιώθει μέσα της το άπλωμα της αιώνιας γλυκύτητας.

Μόνον τώρα τα παιδιά της, που στη Γαλλία μαλάκωσαν, έπαψαν να σκέφτονται όπως παλιά, άρχισαν να την καταλαβαίνουν περισσότερο, της συγχωρούν τις αδυναμίες της, τους καημούς της και τη ρωμαίικη προσκόλλησή της.

Όλες τις ώρες μας στο τραίνο τις περάσαμε μαζί με την αλησμόνητη αυτή μεγάλη κυρία.

Και ήταν ώρες ευγένειας και ψυχικής ικανοποίησης. Εγκάρδιες και ζεστές. Αλησμόνητες.

Έβγαλα και της χάρισα ένα ελληνικό βιβλίο που είχα μαζί μου. Και πριν κατεβώ στον σταθμό του προορισμού μου, για να περάσω στη Βενετία, της έδωσα το ΒΗΜΑ.

Δε θέλησα να την απογοητέψω λέγοντάς της όλες τις αλλαγές, που είχαν γίνει στην Κόνιτσα, και την απογοήτευσή μου που θα γινόταν και δική της.

Την άφησα να πιστεύει πως ένα ταξίδι της προς τα κει που το 'θελε μ' όλη τη δύναμη της ζωντανής και λείψτερης ψυχής της, θα της χαλούσε κάπως τον κόσμο που έχει μέσα της, και το 'ριξα στους ανθρώπους όλους που έχουν φύγει για πάντα, σε κάτι σπίτια που έχουν πέσει, σε κάποια χαρακτηριστικά σημάδια της Κόνιτσας που έχουν εξαφανιστεί.

Παρ' όλ' αυτά, την κάλεσα να 'ρθεί ένα καλοκαίρι να τη φιλοξενήσω σπίτι μου, μ' έναν απ' τους γιους της. Της έδωσα τα τηλέφωνά μου και τις διευθύνσεις μου.

Μου το υποσχέθηκε χαμογελαστά. Αλλά όταν με χαιρετούσε, ξεπροβοδώντας με ίσαμε την πόρτα του βαγονιού σχεδόν δακρυσμένη μου δήλωνε:

– Ξέρω, ξέρω όλα θα έχουν αλλάξει. Η προσπάθειά σας να με κρατήσετε μακριά απ' την ασχήμια, ήταν πολύ ευγενική. Δε ζω στα σύννεφα. Ξέρω πως όλα αλλάζουν. Πως το όνειρο, δεν έχει καμιά σχέση με την πραγματικότητα. Και προτιμώ να πεθάνω μ' αυτό το όνειρο, παρά να δω μια πραγματικότητα που δε μου πάει. Θα 'θελα όμως ένα απ' τα παιδιά μου να 'ρθει στην Κόνιτσα, έστω και μετά το θάνατό μου... Θα με ξεκουράζε στον τάφο μου...

Σταμάτησε. Γύρισε το βλέμμα της προς τα έξω. Και σε λίγο, συνέχισε.

– Η Βενετία είναι μια πόλη χάσμα... Καλή διαμονή... Μόνο αυτές οι πολιτείες που δεν έζησαν τις δικές μας αναστατώσεις κατάφεραν να κρατηθούνε σαν πολύτιμα κοσμήματα του δικού μας πολιτισμού. Του πολιτισμού όλων μας. Θα ευχόμουνα και στο άλλο ταξίδι μου να ξανασυναντηθούμε. Ήταν πάρα πολύ ωραία μαζί σας.

Με το μαντήλι της προσπάθησε να κρύψει τη συγκίνησή της. Κι απ' το παράθυρο συνέχισε να με χαιρετάει.

Η πρέσβειρα

Ο Πωλ-Γκιγιώμ ήταν μακρινός της ξάδερφος. Έμενε μόνιμα στο Παρίσι και της έκανε και τον μυστικό πράκτορα. Από κει μάθαινε κάθε κίνηση του άντρα της, που 'χε κι αυτός εγκατασταθεί στο Παρίσι, συνταξιούχος για διπλωμάτης, σ' ένα ωραίο διαμέρισμα στα Καί του Σηλουάνα.

Ακόμα στην Ελλάδα για να βγει ένα διαζύγιο έπρεπε να 'χεις ατράνταχτους λόγους και να τους αποδεικνύεις κατά τρόπο που κι ο πιο συντηρητικός δικαστής θα πείθονταν, ότι το «ους ο Θεός εξευξε, άνθρωπος μη χωριζέτω», είχε και κάποια όρια που άγγιζαν το έγκλημα. Έτσι οι στρατιές των ανδρών που στέναζαν κάτω από τα δεσμά ενός διαλυμένου γάμου πλήθαιναν και μαζί μ' αυτούς οι ζωντοχήρες απ' τη μια μεριά και οι λεγόμενες αστεφάνωτες απ' την άλλη, γίνονταν λεφούσι ατέλειωτο και κατέκλυζαν ωρούμενες κι αλληλοβριζόμενες την Πλατεία Συντάγματος, άλλες με το «Ζήτω» κι άλλες με το «Κάτω», όταν κάποια απ' τις Κυβερνήσεις εμφανίζονταν να θέλει μια οποιαδήποτε νομοθετική αλλαγή στο μεγάλο αυτό πρόβλημα.

Ο σύζυγος κι όταν ήταν εν ενεργεία κι όταν πήρε σύνταξη πλήρωνε δικηγόρο με το μήνα, που του έκανε τρεις αγωγές

διαζυγίου οι οποίες απορρίφθηκαν κι αντέκρουσε αναρρίθμητες αιτήσεις για διατροφή, χωρίς μεγάλη επιτυχία.

Εκείνη εξακολουθούσε να ποζάρει Πρέσβειρα στην Αθήνα. Να κλαίγεται παντού. Να μπαινοβγαίνει στα Ταμεία που παρείχαν ιατροφαρμακευτική βοήθεια. Να σκυλοβρίζει αυτούς, «που άρπαξαν τους ανθούς κι όλη τη γλύκα όταν οι γυναίκες τους ήταν νέες κοπέλλες, αλλ' όμως μόλις αυτές έβγαλαν τις πρώτες άσπρες τρίχες αδίσταχτα τις πέταξαν σαν παλιά ρόμπα και βολεύτηκαν με κάποιες άλλες ξετσιώπωτες που έπεσαν στην αγκαλιά τους σαν αρπαχτικά, και τους μώγεψαν».

Δεν παράλειπε βέβαια «η δική μας» κάθε μήνα να εισπράττει από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων την ανάλογη «προς την κοινωνική θέση του συζύγου» διατροφή. Και να κόβει την «Καλημέρα» σε καθένα που θα τόλμαγε να πει έστω και μια καλή λέξη για την ανάγκη τροποποίησης του σχετικού με τα διαζύγια νόμου.

Αυτά γίνονταν μέχρι το Μέγα Σάββατο του σωτηρίου έτους 1966. Γιατί την Κυριακή του Πάσχα που επακολούθησε και την ώρα που χτυπούσαν οι καμπάνες για δεύτερη λειτουργία της Ανάστασης, στη γειτονική συνοικιακή εκκλησία, απευθυνόμενη προς όλους τους πιστούς της γειτονιάς, χτύπησε και το τηλέφωνο της Πρέσβειράς μας για να την ξαφνιασει.

Ήταν ο ξάδερφος απ' το Παρίσι, ο Πωλ-Γκιγιώμ, που συγκαλυμμένα κι όπως έπρεπε σ' αυτές τις περιπτώσεις, γιατί δεν ήξερε πώς θα το πάρει η «χήρα» πλέον, της ανάγγειλε ότι ο σύζυγός της, «μας άφησε χρόνους» στο Νοσοκομείο Σάιντ Ανν, προχτές το πρωί. Στο κρεβάτι του πόνου, μέχρι την τελευταία στιγμή η γνωστή Ταϋλανδέζα, που στην κηδεία εμφα-

νίστηκε με μακριά πλερέζα δίπλα στο φέρετρο, για την οποία οι Έλληνες του Παρισιού λέγανε ότι είναι και η κληρονόμος.

Δεν ξέρω πώς το πήρε η Πρέσβειρα, κείνη τη στιγμή. Πάντως ο θάνατος του Πρέσβυ, της άνοιξε διάπλατα τα φυλλοκάρδια, μια και δεν είχε μέχρι κείνη τη στιγμή πετύχει ο μακαρίτης να βγάλει διαζύγιο, πράγμα που θα σήμαινε ούτε σύνταξη, ούτε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη κ.λπ.

Μ' άλλα λόγια, έλυνε μια και καλή το πρόβλημα για το οποίο η λαχτάρα της και το άγχος της είχε γίνει μόνιμος εφιάλτης νύχτα-μέρα, την είχε ρέψει και είχε μείνει η μισή...

Για την κληρονομιά... έτσι κι αλλιώς από καιρό την είχε ξεγράψει και δεν ήλπιζε σε τίποτα. Αυτό αφορούσε κάτι ανεπιές του, Ψυχικιώτισσες, που είχαν πάρει το μέρος του και δεν καταδέχονταν ούτε καλημέρα να της πουν.

Το δυνατό κι ευχάριστο συναίσθημα που την πλημμύρισε, κείνη τη στιγμή ήταν δύσκολο να τιθασσευτεί κι άρχισε να παίρνει στο τηλέφωνο όλες τις γνωστές της αναγγέλλοντας το «Πασχαλινό δώρο» που της έλαχε χαράς Ευαγγέλια.

Οι περισσότερες δεν ήξεραν πώς ν' αντιδράσουν. Κάποιες την συγχαίρονταν. Άλλες της μίλαγαν για προσβολή της διαθήκης και κυνήγημα της Ταϋλανδέζας. Κι άλλες στέκονταν σκεφτικές. Αυτές οι τελευταίες, κόπηκαν «δια παντός» από τις κοινωνικές της σχέσεις.

Ύστερα από τη γνωστοποίηση στις φίλες του «χαρμόσунου» «γεγονότος», (μια μάλιστα απ' αυτές της είπε ότι το 'ξερε από τον άντρα της, που 'ταν και κείνος διπλωματικός, γιατί το σχολίαζαν χτες στο Υπουργείο) και την υποδοχή του απ' αυτές, άρχισε να σκέφτεται πώς θα 'πρεπε να φερθεί από δω και μπρος, ως χήρα πλέον πρεσβευτή.

Το πρόβλημα ήταν δύσκολο να λυθεί, όταν μάλιστα η Ταϋ-

λανδέζα έμπαινε στη μέση τόσο ως γενική κληρονόμος, όσο κι ως μαυροφόρα χήρα δίπλα στο φέρετρο.

Άρχισαν πάλι τα τηλέφωνα, οι λογομαχίες, οι αντιρρήσεις. Κόπηκαν κι άλλες δυο τρεις από τον κατάλογο των φίλων κι η κατάληξη ήταν το φέρεσιμο να πάρει “πανηγυρική μορφή”.

Αναζητήθηκε σε κάποια ντουλάπα που μύριζε ναφθαλίνη ένα κόκκινο της φωτιάς φόρεμα κι ότι άλλο εξάρτημα πήγαινε μ’ αυτό - άνοιξη άλλωστε ήτανε, και τα λούλουδα έξω πανηγυρίζαν το Πάσχα - και το «χαρούμενο» της κατάστασης έδειξε.

Ως τόπος πρεμιέρας προκρίθηκε η εκκλησιά της Μητρόπολης, εκεί θά ’ναι κι άλλοι διπλωμάτες και γνωστοί από παλιά του μακαρίτη, εχθροί και φίλοι δικοί της.

Μόλις και μετά βίας προλάβαινε στο τέλος της λειτουργίας μ’ ένα ταξί.

Μπήκε κι έκανε αίσθηση στους περισσότερους. Πολλοί έκαναν το σταυρό τους - όσο κι αν διπλωματικά ήταν αδικαιολόγητο, το δικαιολογούσε, και μάλιστα με το παραπάνω, ο τόπος. Άλλοι γάλαξαν κουνώντας το κεφάλι τους. Η ίδια δεν κατάλαβε τίποτα, πιστεύοντας ότι οι περισσότεροι επικροτούσαν τη συμπεριφορά της.

Σ’ αυτό το στυλ και με παρεμφερείς κινήσεις, σχόλια και δραστηριότητες πέρασαν οι πρώτες μέρες στην Αθήνα.

Στο Παρίσι, άγρυπνος ο Πωλ-Γκιγιώμ, έμαθε από το Ελληνικό Προξενείο ότι η Ταϋλανδέζα κληθείσα εκεί, για να ιδούν τι θα γίνει με το διαμέρισμα του μακαρίτη, εκείνη, προσκόμισε ένα δακτυλογραφημένο απλό χαρτί στο οποίο διατυπώνονταν η τελευταία θέληση του μακαρίτη που ήταν ότι άφηνε τα πάντα στην Ταϋλανδέζα.

Η Ταϋλανδέζα ήταν εγκαταστημένη στο διαμέρισμα κι εί-

χε εμφανισθεί σ' όλες τις Τράπεζες με τις οποίες είχε συναλλαγές ο μακαρίτης. Και σε κάποιες απ' αυτές, που την ήξεραν από προηγούμενα, είχε καταφέρει ν' αναλάβει σοβαρά ποσά απ' τους λογαριασμούς του.

Άλλες της τα δώσανε βάσει παλαιότερης εξουσιοδότησης του Πρεσβευτή. Άλλες με προχειρότητα, δέχτηκαν τη διαθήκη. Άλλες... ποιος ξέρει πώς και γιατί.

Κι όταν το Προξενείο αποφάνθηκε ύστερα από δέκα μέρες, ότι η Διαθήκη του μακαρίτη ήταν παντελώς άκυρη τόσο κατά το Ελληνικό Δίκαιο όσο και κατά το Γαλλικό, ξαμολυθήκαν οι πάντες να ψάχνουν για την Ταϋλανδέζα.

Το διαμέρισμα παράμεινε κλειστό. Οι γείτονες, (τα περισσότερα διαμερίσματα ήταν γραφεία), μιλούσανε για μετακόμιση. Κουβάλημα κιβωτίων και πολλών μπόγων και φόρτωμα σε φορητό που περίμενε απέξω με φωνές και διαμαρτυρίες, γιατί απαγορεύονταν. Όσο για τον προορισμό, κανένας τους δεν ήξερε. Άλλοι έλεγαν Ταϋλάνδη κι άλλοι που ήξεραν περισσότερα, Νότια Γαλλία. Και η υπόθεση έφτασε στην Ιντερπόλ.

Ο Πωλ Γκιγιώμ κατατόπιζε την Πρέσβειρα καταλεπτώς, έχοντας μαζί της τηλεφωνική επικοινωνία κάθε βράδυ.

Στην αρχή η Πρέσβειρα δεν τολμούσε ούτε καν να το βάλει στο μυαλό της ότι θα μπορούσε από τη μια μέρα στην άλλη να βρεθεί και κληρονόμος. Καλού-κακού όμως, προσπάθησε να συμμαζέψει τη συμπεριφορά της. Άρχισε ν' αποκαλεί τον πεθαμένο Μακαρίτη, με κάποια αποσιωπητικά, βέβαια.

Μετρίασε το πανηγυρικό των εμφανίσεών της και πότε-πότε πέταγε πάνω της κάνα φουλάρι γκριζο προς το μαύρο.

Ο Μακαρίτης αιφνίδια άλλαζε πρόσωπο «γίνονταν συναισθηματικός. Έδειχνε να έχει και στιγμές καλωσύνης, που και

που. Να υπήρξε ένας από τα πιο λαμπρά αστέρια του Υπουργείου Εξωτερικών. Και τα αριστουργήματα τέχνης που είχε κλέψει, στις χώρες της Άπω και Μέσης Ανατολής όταν υπηρετούσε κει, και τὰ ἔχε φυγαδεύσει με το διπλωματικό σάκο, για τα οποία μάλιστα και κατηγορήθηκε, ήταν για να τα διασώσει και μόνον. Να διασώσει τον πολιτισμό που χάνονταν. Γιατί ο μακαρίτης, είχε πολλές τέτοιες ευαισθησίες και μάλιστα σε βαθμό που τον αρρώσταινε η εγκατάλειψη τέτοιων έργων».

Και τελικά όταν ο Πωλ-Γκιγιώμ ανάγγειλε ότι η Πρέσβειρα το ταχύτερο δυνατό έπρεπε να πάει με τις ανεψιές του Μακαρίτη στο Παρίσι, ως κληρονόμοι του, να παραλάβουν την κληρονομιά, να κανονίσουν τα σχετικά με τις Τράπεζες και τις Εφορίες, και να δούνε αν είναι σωστά και δε λείπει τίποτα απ' όλα αυτά που γύρισε με το φορητό η Ταϋλανδέζα... το σπίτι της Πρέσβειρας κι αυτή η ίδια, κτύπησαν απ' την κορφή ως τα νύχια μαύρα.

Βγήκαν στην επιφάνεια κάτι παλιές μεγάλες φωτογραφίες του ζεύγους, όταν ήταν νιόπαντροι. Κάτι άλλα κάδρα του μακαρίτη με τα παρθέματά του και τις παρασημοφορίες του. Και κρεμάστηκαν στους τοίχους που είχανε πολλά χρόνια αφρεσκάριστοι και βρώμικοι. Έμπαινες μέσα στο σπίτι και σ' έπιανε η ψυχή σου. Πενθούσανε ακόμα και οι πέντε γάτες που κράταγε στο σπίτι της η Πρέσβειρα.

Είχε μπει ο δίσκος του φωνόγραφου από την άλλη όψη για να επαναλαμβάνει σ' όλους μας, ότι «τό ἔξερε από παλιά πως η αγάπη του Πρέσβυ ήταν τόσο βαθειά και τόσο μεγάλη γι' αυτή, που ἔτανε αδύνατο να την αφήσει έτσι μετά το θάνατό του, χωρίς να της το δείξει, κατά κάποιον τρόπο. Την Ταϋλανδέζα την είχε για υπηρέτρια και τίποτ' άλλο. Σκούπιζε, έπλυνε κι έκανε εκεί όλες τις βρώμικες κι εξευτελιστικές δουλειές. Πο-

τέ δεν ανέβηκε στο κρεβάτι του. Τώρα θα τα πληρώσει όλα, αυτή κι όσοι διέδιδαν περί αυτής ότι είναι φιλενάδα του».

Έκανε στραβά μάτια για τις ανεπιές, που στην μεν αρχή σκυλόβριζαν τον παλιόγερο για το ότι «δεν τους είχε αφήσει τίποτα κι είχε προτιμήσει την Ταϋλανδέζα, στο δε τέλος, γιατί δεν τους τ' άφησε όλα κάνοντας μια διαθήκη, μια κι αυτές ήταν αίμα του, ενώ με τη γυναίκα του μια ζωή ήταν στα μαχαίρια και στο κάτω-κάτω κείνη θά 'παιρνε τη σύνταξη και θα βολεύονταν, ενώ αυτές...» και τις κάλεσε σε δείπνο στου Αϊδίνη στην Ακρόπολη, λίγες μέρες πριν φύγουνε μαζί για το Παρίσι.

Εκεί, στο Παρίσι, ξέμεινε η Πρέσβειρα. Καθώς λανέ οι κακές οι γλώσσες έπεσε μέσα σ' ένα πακτωλό, που δεν ήξερε πώς να τον ξοδέψει. Ο Πωλ-Γκιγιώμ, συνταξιούχος κι αυτός τραπεζιτικός, δεν πήρε μεν αμοιβή, κέρδισε όμως την καρδιά της εξηντάρας Πρέσβειρας. Κι εγκαταστάθηκαν μαζί στο διαμέρισμα.

Τέλος, καλό, όλα καλά.

Η μόνη που 'μεινε παραπονεμένη ήταν η καημένη η Πολυξένη απ' τη Σαντορίνη, που τα δυό τελευταία χρόνια δούλευε μεροκάματο στο σπίτι της Πρέσβειρας, δύο κάθε βδομάδα, αλλά δεν έπαιρνε δεκάρα, αναμένοντας να της αφήσει η Πρέσβειρα μετά θάνατο το σπίτι της Αθήνας, ως δώρο με τη διαθήκη. Κάτι που δεν έδειχνε να τραβάει πολύ σε μάκρος χρόνου, αφού η Πρέσβειρα τον τελευταίο καιρό όλο ταχυκαρδίες, τρεμουλιάσματα και μούδιασμα στα χέρια είχε κι όλο μισολυπόθυμη ήταν.

Υπάρχει διαθήκη, δεν υπάρχει... ποιος ξέρει. Πάντως τώρα η Πρέσβειρα όλα αυτά μάλλον τά 'χει ξεχάσει. Και από ότι φαίνεται ξεχάσε και τα μεροκάματα της Πολυξένης, που γκρινιάζει κάθε μέρα με το Φίλιππο τον άντρα της, στην Αθήνα,

αλλά δεν θέλει να της γράψει ελπίζοντας ακόμα στην ύπαρξη της διαθήκης και του «Δώρου».

Έτσι μού την είχανε πει παλιότερα την ιστορία της Πρέσβειρας και έτσι εγώ την κατάγραφα, ακολουθώντας την αρχή ότι «Αυτό είναι η αλήθεια, αν έτσι σας το είπαν».

Όμως, όπως μαθαίνονταν η μυθική ζωή που πέραγε η Πρέσβειρα στο Παρίσι, τόσο κι άναβαν «τα λαμπάκια τα σχόλια και οι κακίες» στην Αθήνα, από τις ίδιες τις φίλες της. Ακούγαμε, δηλαδή, ότι ο μακαρίτης ποτέ δεν ήταν Πρέσβυς και ότι καθώς ήταν έλληνας από τη Βηρυττό και πολύγλωσσος, δούλεψε πολλά χρόνια ως ανώτερος διοικητικός υπάλληλος στα ελληνικά προξενεία της Βόρειας Αφρικής και της Μέσης Ανατολής. Στην Αθήνα δεν τον είχανε δει ποτέ.

Κατά τα πρώτα ταραγμένα μεταπολεμικά χρόνια, που οι Έλληνες εγκατέλειπαν τις γαίες που ήταν τα προξενεία, και ιδιαίτερα όταν έγινε η Επανάσταση στην Αίγυπτο, ο Μακαρίτης έπαιξε σημαντικό ρόλο στη διαδικασία της παράνομης εξαγωγής στην Ευρώπη, τεράστιων περιουσιών σε χρυσές λίρες, Ελλήνων και ξένων. Η μεσολάβηση αυτή άφηνε κατά κανόνα 25% στο εξαγόμενο ποσό, και σε ειδικές περιπτώσεις μάλιστα έφθανε και το 50%. Λένε ακόμα ότι, κοντά σ' όλα αυτά, διευκόλυνε και κάποιους αρχαιοκάπηλους να βγάζουν απ' τις ίδιες περιοχές και αντικείμενα αρχαιολογικής αξίας.

Στις «επιχειρήσεις» του αυτές βοηθός του και συνεργάτης ήταν η Ταϋλανδέζα, που δεν ήταν Ταϋλανδέζα, αλλά βέρα Γαλλίδα από το Νότο και δούλευε υπάλληλος στην Πρεσβεία της Ταϋλάνδης στο Παρίσι.

Όταν ο μακαρίτης πήρε σύνταξη εξαπόστειλε για να ξεφορτωθεί τη σύζυγό του στην Ελλάδα, όπου για να την εξα-

σφαλίσει, της αγόρασε και το σπίτι. Αυτός εγκαταστάθηκε στο Παρίσι, σε διαμέρισμα που αγόρασε για λογαριασμό του. Εκεί με τον καιρό πήρε και την Ταϋλανδέζα.

Εμφανίστηκε λοιπόν στην Αθήνα η σύζυγος, δηλώνοντας ότι είναι Πρέσβειρα, κι αυτό της έμεινε κατά την πάγια αρχή πως «στην Ελλάδα είσαι ό,τι δηλώσεις».

Στις αρχές όμως η Πρέσβειρα κουβάλαγε κι ένα άλλο παρασούκλι, που της το έφεραν όσες την ήξεραν από τη Μέση Ανατολή. Την έλεγαν και Σταυρόλεξο, γιατί ήταν τόση η κατομοιοιά της που σε μόνιμη βάση φόραγε πολυμανταρισμένες κάλτσες, οι οποίες έφτιαχναν στη φτέρνα αλλά και στο όλο το πίσω μέρος σχήματα που 'μοιαζαν με σταυρόλεξα.

Ο μακαρίτης ζούσε στο Παρίσι ζωή Μακαραγιά.

Αυτό τό 'ξερε η Πρέσβειρα στην Αθήνα, όπως ήξερε και πολλά άλλα μυστικά, τα οποία αναγκάστηκε όταν έφτασε στο Παρίσι να τα «βγάλει στο ρεϊτάνι» και να παραδεχτεί ότι ανεξάρτητα από τη διαθήκη η Ταϋλανδέζα είναι συγκύρια πολλών κινητών πραγμάτων που 'χε ο Μακαρίτης στο σπίτι. Κι αυτά της τ' άφισε καταπίνοντας τη γλώσσα της.

Τα υπόλοιπα ήταν τόσα πολλά, που βολεύτηκε όχι μόνον αυτή αλλά κι ο Πωλ-Γκιγιώμ, που δε δίστασε να της κάνει πρόταση γάμου αποδεχόμενος ένα χαρακτήρα, το χαρακτήρα της, που χειρότερος δεν γινόταν.

Αλλά μήπως ξέρουμε και τι σόι άνθρωπος είναι κι ο Πωλ-Γκιγιώμ;

ημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Ιφιγένεια

Πήγαινα στο χωριό μου κι ένιωθα απελευθερωμένος. Ήταν η πρώτη άδεια που μού 'δινε η Χούντα να περάσω απ' τον έλεγχο στο Καλπάκι.

Σκεφτόμουνα, όπως σκέφτεται κανένας στο όνειρό του. Με κυνηγούν, τους κυνηγώ. Μαζεύω πτώματα αβεβαιότητας κι απελπισίας από καταγής, όντας σίγουρος ότι μέσ στο λαμπρό πρωινό φως όλα αυτά γίνονται βραδύγλωσσα και δυσανάγνωστα... Ξαναβρίσκω το δικό μου κώδικα. Μόνον μ' αυτόν μπαίνω στην ατμόσφαιρα του χώρου που ψάχνω να βρω εκεί που πάω.

Το ταξίδι είναι λίγο σαν τον ύπνο και μάλιστα όταν έχεις κάνει τη διαδρομή πολλές φορές. Όλα περνάνε μπροστά σου, φεύγουν και τίποτε δε μένει.

Πολύ μακρύς ο δρόμος! Αθήνα-Σύννορα. Κι είμαι ακόμα Καρβασαρά-Άρτα... Κάποιες επίμονες σκέψεις ακολουθούν τα δικά τους μονοπάτια, που δε βγάζουν πουθενά. Είσαι δέσμιος στα αδιέξοδά τους. Από σκέψη σε σκέψη. Από γρίφο σε γρίφο. Και άρχισε πάλι να βρέχει. Η βροχή έχει μια δική της σχέση με το φως. Σχέση δυναμική. Σε κάθε κίνηση αλλάζει. Ανταύγειες, λάμπεις, αντανακλάσεις. Αυτό που συνεχώς αλλάζει στο ταξίδι αλλά μένει πάντα στο ίδιο. Απροσδόκητα.

Μια πρώτη στάση στο εργοστάσιο της Δωδώνης, πριν την Άρτα, για προμήθεια χυμών. Περίμεναν εκεί και το φάκελλο με τα χαρτιά των δημοσιεύσεων. Η απεργία των Ταχυδρομείων, δέκα πέντε μέρες τώρα, τσάκισε την επαρχία. Παραδίνω στο Λογιστήριο το φάκελλο κι ο λογιστής με παρακαλεί να περιμένω καμιά ώρα κάποιο δεματάκι για τα Γιάννινα. Δεν μπορώ. Και του λέω τους λόγους. «Ε! τότε μου λέει, ίσως σε πετύχουνε στο δρόμο. Εγώ τους παίρνω στο τηλέφωνο. Τους λέω και τον αριθμό του αυτοκινήτου».

Και ξεκινάω.

Αφήνοντας πίσω μου την Άρτα βρίσκομαι πάνω στον ωραίο δρόμο με την αλέα... Περνάω μέσα από χωριό. Η βροχή δεν έφτασε ίσαμε δω. Γριές και γάτες κάθονται στον ήλιο. Σκυλιά τριγυρίζουν άσκοπα. Μπροστά απ' τις εξώπορτες τρέχουν βρωμόνερα. Ο Γάιδαρος του περιπλανώμενου μανάβη αναμένει υπομονετικά κοντά στον αυτοκινητόδρομο... το αφεντικό του εξαφανίστηκε σε κάποια γειτονική αυλή χαζοκουβεντιάζοντας. Μ' ένα πόντο διαφορά βρίσκεσαι κι όλας έξω από το χωριό.

Σκέφτομαι κάποιους που μ' ενόχλησαν αφάνταστα τον τελευταίο καιρό και βρίζω. Ισουΐτες, Διπρόσωποι... Κι έπειτα... Τενεκέδες, ανώμαλοι, σκερβελέδες σφουγγαρόπανα, κλεφτρόνια, μηδενικά, κουμάσια. Στη στροφή, είκοσι μέτρα μακριά πάνω στην άσφαλτο, ένας μπόγος μαύρος κακοαμπαλαρισμένος σ' ένα χαρτόκουτο μισοσχισμένο. Θα μπορούσε και να σκοτωθείς.

Πατάω φρένο και τ' αυτοκίνητο γλιστράει ακυβέρνητο προς τα δεξιά. Στέκομαι στη γωνία μ' έντονη ταχυπαλμία.

Ίσαμε που να συνέλθω, να βγάλω τη ζώνη ασφαλείας, και να κουνηθώ, αντιμετωπίζω μια περίεργη κατάσταση. Σα σκιά

περνάει δίπλα στο αυτοκίνητό μου μια κοπελίτσα. Πιάνει το μπόγο με τα δυό της χέρια και την ώρα που εγώ έβγαινα από το αυτοκίνητο, εκείνη, απ' την άλλη πλευρά πετάει το μπόγο στο πίσω κάθισμα.

Έχω μια περίεργη τάση. Να βλέπω σε κάθε άγνωστη γυναίκα και μια ομοιότητά της με μια παλιά γνωστή μου.

Η κοπελίτσα αυτή που άφησε το μπόγο, μου φάνηκε πως ήταν η φίλη μου η Ιφιγένεια. Φίλη της εφηβείας.

Όταν ξαναμπήκα στο αυτοκίνητό μου, είχα την εντύπωση πως είχε κι αυτή μπει στο πίσω κάθισμα. Και ξαφνιάστηκα που την αντίκρυσσα να πάει στην απέναντι πλευρά του δρόμου, τρέχοντας.

Ήμουν τώρα βέβαιος πως δεν είχε ακούσει τίποτα από όσα της έλεγα την ώρα που ξανάμπαινα στη θέση του οδηγού και το κεφάλι μου ήταν στραμμένο προς τα μπρος. Και το πιο απρόσμενο ήταν που την ώρα που αυτή έφτανε στην άκρη του δρόμου, ένα τρίκυκλο ανοιχτό απ' την αντίθετη πλευρά, ήρθε και κόλλησε κοντά της και την παράλαβε σε χρόνο μηδέν. Βοήθησε βέβαια στο να χάσω τα ίχνη τους, ένα σπονδυλωτό καμιόνι, που πέρασε κείνη τη στιγμή ανάμεσά μας.

Τα πράγματα μπερδεύονταν πολύ. Δεν ήξερα τί να υποθέσω. Πάντως αν μ' όλο αυτό το νταραβέρι γίνονταν ληστεία σε βάρος μου, δεν θα 'χα προλάβει να βγάλω κίχ. Εδώ όμως αφήναν ένα δέμα στ' αυτοκίνητο μου, που ασφαλώς δεν προορίζονταν για μένα, όσο κι αν οι συμπτώσεις παραλογίζονται δεν ήξερα τί διάολο έχει μέσα. Και το μυαλό μου άρχισε να βγάζει σύννεφα. Κοίταξα πίσω στο κάθισμα και υπολόγιζα. Να 'ναι αυτό που μού 'λεγε ο Λογιστής της Δωδώνης, που από δεματάκι έγινε δεματάρα... Νά 'ναι κάποιο πτώμα. Δεν το θεωρούσα πιθανό, ίσως για ένα κομμένο κεφάλι ο όγκος πήγαινε

και δεν πήγαινε. Ένα νεογέννητο θα φώναζε, και θα κουνιόταν. Μπορεί να το 'χανε ναρκώσει. Αν ήταν κάτι εκκρηκτικό που λίγο πιο πάνω κάποιος θα με σταματούσε να το πάρει, αν προλάβαινε πριν αυτό με κάνει σκόνη, ή μερικά κιλά χασίσι, ηρωίνη και τέτοια. Όλα πιθανά. Εγώ όμως τί κάνω. Δίσταζα να το ψαχουλέψω και δεν είχα καιρό.

Είχα ξεκινήσει για τα Γιάννενα. Ήμουνα μόνος στ' αυτοκίνητο. Το μόνο, ας το πούμε θετικό, που είχα στα χέρια μου, ήταν η ομοιότητα της κοπελίτσας με την Ιφιγένεια. Και τα όσα μου είχε πει ο Λογιστής. Αυτά όμως δεν ήταν και σπουδαία πράγματα.

Αν ήταν η Ιφιγένεια η ίδια, τότε βέβαια κάτι αυτό θα σήμαινε. Όμως την Ιφιγένεια είχα τριάντα πέντε χρόνια να τη δω, θα 'τανε κόρη της. Αλλά και για κόρη ήταν μικρή, ίσως να 'τανε εγγονή της. Πω-πω πώς περάσαν τα χρόνια!

Προχωρούσα κι αισθανόμουνα σε κάθε χιλιομετρική ένδειξη που περνούσα να μαζεύεται μέσα μου το κουβάρι της αδημονίας και να με παραλύει. Με απειλούσε ένας τεράστιος βράχος και με γάζωναν χιλιάδες σφαίρες σύγχυσης.

Κάποια στιγμή γυρίζω για να δω ξανά το δέμα. Και ξαφνιάζομαι που το βρίσκω αρκετά ξεφουσκωμένο. Σαν κάτι που έγκρυβε μέσα του να είχε χυθεί κάτω στο πάτωμα ή να έχει δραπετεύσει. Μπορεί κι αυτό βέβαια, αλλά από πού. Τα παράθυρα του αυτοκινήτου ήταν κλειστά. Άρα ο δράκος που με απειλούσε, αν είχε συμβεί το δεύτερο, ήτανε μέσα στο αυτοκίνητο και τριγύριζε στα πόδια μου.

Αφήνω τότε τη μίζα, τότε το ντεμπραγιάζ του αυτοκινήτου κι αναζητώ με τα πόδια μου το θηρίο που με απειλεί, δεξιά, αριστερά κάτω από τα καθίσματα αλλά τίποτα. Το μόνο που με φοβερίζει πραγματικά, είναι ο Λούρος που κυλάει δίπλα, κι

όλο την τελευταία στιγμή καταφέρνω να γυρίζω το τιμόνι, καθώς με την σύγχυσή μου άρχισε το αυτοκίνητο να παραπαίει κι όλο να βρίσκεται δίπλα στο γκρεμό.

Τη στιγμή που περνάω το Εμίν Αγά, και τραβάω τον ανήφορο κάποιος μου κάνει ωτοστόπ. Φοβάμαι και δεν στέκομαι. Στο δρόμο μετανιώνω. Έπρεπε να τον είχα πάρει. Προχωρώ με την ίδια σύγχυση.

Φτάνω στην κορφή της Κινέττας και παίρνω τον κατήφορο, μ' όλες τις στροφές. Πιάνω σε λίγο, το ίσιωμα. Εκεί στο βάθος ένα ζευγάρι φαίνεται από μακριά να περιμένει. Διαισθάνομαι ότι ενδιαφέρεται για τα νούμερα των αυτοκινήτων. Είναι, λέω, οι άνθρωποι του Λογιστή, που με περιμένουν. Στα δέκα μέτρα η γυναίκα πετάγεται στο δρόμο και σηκώνοντας το χέρι της, κόβω την ταχύτητα. Σταματώ κι ανοίγω την πόρτα.

Αντί να μου δώσουν κάτι, αυτοί τρουπώνουν γρήγορα μέσα, λέγοντας ευχαριστώ.

Μάλλον έπεσα έξω.

– Για τα Γιάννινα.

– Ναι για τα Γιάννινα. Τίποτ' άλλο.

Ο άντρας πίσω, η γυναίκα μπροστά. Μένουμε σιωπηλοί κάμποσο. Καθώς βλέπω με το πλάι του ματιού μου η γυναίκα τρέμει. Ο σύντροφος της από πίσω δε χάνει ούτε στιγμή, είχε ανοίξει το μαύρο μπόγο και παίρνει τα χαρτιά που είχε μέσα. Τα βάζει σε μια τάξη. Μαζεύει κι από κάτω χαρτιά που 'χουν σκορπίσει αναμερίζοντας το χαρτόκουτο. Από την τσάντα που κρατούσε ανασύρει ένα σακκουλάκι και τακτοποιεί εκεί μέσα τα χαρτιά.

– Ευτυχώς, λέει. Μόνον τα χαρτιά χύθηκαν κάτω. Τα σακουλάρια ήταν βαριά κι έμειναν στο κάθισμα.

Είμαι γιομάτος αγωνία και προσπαθώ μέσα απ' τον καθρέ-

φτη να μην αφήσω καμιά κίνησή τους. Αυτοί δεν ξέρουν το τι γίνεται μέσα μου. Αυτός κάνει τη δουλειά του σαν επαγγελματίας. Η άλλη τρέμει ακόμα. Εγώ ξέμπλεξα απ' το φόβο, αλλά με τρώει η περιέργεια να μάθω τί κουβαλούσα μέχρι τώρα. Μ' όλα αυτά, παρατηρώ πως στα χέρια μου το τιμόνι γίνεται πιο σταθερό.

Η κυρία δίπλα μου κάτι προσπαθεί να αρθρώσει αλλά δεν καταλαβαίνω γιατί το ψιθυρίζει και ο θόρυβος του αυτοκινήτου το εξαφανίζει. Ο φίλος της από πίσω συμπληρώνει ότι πριν φτάσουμε στα Γιάννινα, να κάνω κάποια στάση για να κατεβούνε. Και με προετοιμάζει. Έξω απ' τα Γιάννινα γίνεται έλεγχος στα αυτοκίνητα. Εσείς θα είστε από δω και μπρος ολοκάθαρος. Κι έτσι από σας δεν θα κινδυνεύουν πια οι συνταγματάρχες.

Εκείνο το «πια» με βάζει σε καινούριες σκέψεις.

Ο κύριος στο πίσω κάθισμα φαίνεται να είναι γύρω στα τριάντα πέντε. Τολμά να τον ρωτήσω για την Ιφιγένεια. Αν έχει ακούσει τίποτα. Δηλώνει παντελή άγνοια. Του συμπληρώνω πως η μικρούλα που έρριξε το δέμα στο αυτοκίνητό μου έμοιαζε καταπληκτικά με μια παλιά μου φίλη την Ιφιγένεια, που στα χρόνια μας τη λέγαμε Αλεξανδρινή. Ο διάλογος δε φωτίστηκε περισσότερο.

Σε δυό-τρία λεφτά η διπλανή μου στο κάθισμα έδειξε ενδιαφέρον για την Ιφιγένεια. Αν ξέρω τι απόγινε και πού βρίσκεται τώρα.

Της είπα ότι είχα μάθει για ταξίδια που 'κανε στο εξωτερικό. Πιθανή εγκατάσταση στην Ιταλία. Απασχόληση με τη ζωγραφική. Περίεργη κάπως ζωή και περιπέτειες, αλλά τίποτα το συγκεκριμένο.

Εκεί σταματήσαμε, γιατί πίσω ο κύριος είπε πως θα κατε-

βούνε. Κι εγώ φρέναρα, πηγαίνοντας στην άκρη του δρόμου. Είμαστε πια στον κάμπο των Γιαννίνων, και γύρω μας ερημιά. Ο πίσω άφησε την τσάντα του στην μπροστινή κυρία και φορτώθηκε το σακκούλι με το χαρτομάνι που 'χε βάλει μέσα. Το κουρελιασμένο χαρτόκουτο και η πλαστική μαύρη σακούλα παράμεναν στ' αυτοκίνητο και μου το θύμιζε η κυρία δίπλα μου για να μου συμπληρώσει πως καλό θα 'ταν να τα πετάγαμε κι αυτά, να μην υπάρχει τίποτα που θα θύμιζε προκηρύξεις, αφίσες κι όλα τ' άλλα, που ήταν μέσα. Και πριν βγάλει έξω από το αμάξι το κεφάλι της, μου ψιθύρισε πως η κοπέλλα που άφησε το δέμα ήταν Ιταλίδα.

Έκοψαν προς τα χωράφια οι δυό τους. Εγώ ξεκίνησα κι ύστερα από διακόσια μέτρα σταμάτησα για να κατεβώ και να «καθαρίσω» το πίσω κάθισμα. Οι προκηρύξεις, η Ιφιγένεια, η νεαρή Ιταλίδα που άρχισα να μην είμαι βέβαιος αν ήταν πραγματικά νεαρή ή πενηντάρα και βάλε, που κατάφερνε να διατηρεί τη φρεσκάδα της και τη νεανικότητά της, εξ άλλου οι όμορφες γυναίκες δεν έχουν ηλικία έχουν μόνο χρόνο λήξης. Έπειτα η ενδεχόμενη σχέση όλης αυτής της ιστορίας με το Λογιστή του εργοστασίου της Δωδώνης, γιατί δεν ήμουν βέβαιος αν εννοούσε ο Λογιστής «αυτούς με το δεματάκι του» ... έκαναν το κεφάλι μου να μη ξέρει πού βρίσκεται.

Στη διασταύρωση του Αγιάνην έδειχνε να περιμένουνε κάμποσα αυτοκίνητα. Εκεί γινόταν ο έλεγχος. Ένας χωροφύλακας στεκόταν στο τέλος της σειράς και έδειχνε στους νεοερχόμενους σε ποια σειρά θα ενταχτούν. Εμένα μ' έρριξε στη σειρά που είχε τρία ιδιωτικά αυτοκίνητα. Όσπου να φτάσω πίσω από το τελευταίο, βρισκόμουνα κι όλες στον έλεγχο. Ένας χωροφύλακας κι ένας οπλισμένος στρατιώτης μού ζήτησαν ταυτότητα και τα χαρτιά του αυτοκινήτου. Έρριξαν μια κουρα-

σμένη ματιά μέσα στο αυτοκίνητο. Ζήτησαν να τους ανοίξω το πορτμπαγκάζ και πριν καλά-καλά το κλείσω προχώρησαν προς το επόμενο υποτονθορίζοντας εν είδει ωχαδερφισμού, καθ' οδόν «Φύε». Κι επειδή εγώ φαίνεται αργούσα ο ένας απ' τους δύο, αλλάζοντας ύφος, σχεδόν θυμωμένος μου φώναξε: «Έ! κύριος είπαμε φύγε, μήπως περιμένεις και να παρακαλέσουμε»;

Δε σήκωνε κουβέντα. Σκέφτηκα. «Εν τάξει, φίλε και Πεκιαφέντη μου». Και βιάστηκα να φύγω. Ένιωθα χειρότερα κι απ' το Μακρονήσι. Απ' την κορφή ίσαμε τα νύχια όλοι τους έχουν γίνει σατράπες και μας φέρονται σαν να 'μαστε σκουπίδια. Τί να σκέφτονται για τον εαυτό τους. Για το σπίτι τους, τον πατέρα τους. Η διχτατορία είναι για όλους ο εξευτελισμός του ανθρώπου... Είμαστε όμως και μεις κανονικοί στρουθοκάμηλοι. Φοβόμαστε. Σκύβουμε το κεφάλι μας και παρασύρουμε στον πυθμένα την αφέλεια μας, τις σημαντικές αξίες της ζωής μας, για τις οποίες οι ίδιοι μοχθήσαμε και βασανιστήκαμε.

Τα Γιάννινα δεν ήταν μακριά, και σκέφτηκα να περάσω από το σπίτι της Ιφιγένειας. Κάτι μέσα μου με ερέθιζε. Είχα πρωτοπάει στο σπίτι της κάτω από περίεργες καταστάσεις.

Εμένα με είχαν αποκλείσει απ' την εκδρομή στην Κέρκυρα γιατί στη στάση που έγινε στους Αμπελόκηπους, έγραψα στο πίσω κρύσταλλο του λεωφορείου που μας κουβαλούσε «ΣΕ-ΣΗΜΑΣΜΕΝΟΙ». Κι αυτό ύστερα από ομόθυμη απόφαση των συνεπιβατών μου μαθητών, που είχαν επιλεγεί απ' όλο το γυμνάσιο να μπαρκαριστούν εκεί ως «στραβόξυλα» τελούνται υπό την εποπτεία κάποιου μικρόμυαλου και παρανοϊκού καθηγητή, που παρίστανε ότι σ' αυτόν δεν περνάνε οι εξυπνάδες των εφήβων, γιατί είναι μάγκας... Και τό 'γραψα εγώ γιατί κανένας άλλος δεν θα κατάφερνε την ορθογραφία.

Και κείνη, την Ιφιγένεια δηλαδή, την είχαν αποκλείσει απ' την ίδια εκδρομή γιατί με την άνοιξη είχε φορέσει κοντομάνικο μπλουζάκι, που απαγορευόταν. Και αποκλείστηκε με τη σίγουρη προοπτική να χάσει το γυμνάσιό τους το πρώτο μετάλλιο στον αγώνα ταχύτητας στα εκατό μέτρα. Η Ιφιγένεια ήταν ταλαντούχα αθλήτρια.

Έτσι γυρίσαμε περπατώντας και οι δύο στα Γιάννινα, με μια καρδιά μπουρλότο ενάντια σ' όλους, έτοιμοι ακόμα και μπόμπα να πετάξουμε στα προπύλαια του σχολείου.

Δεν το είπαμε ούτε καν μεταξύ μας, αλλά ήταν αδύνατο να καταλάβουμε αυτή την αντιανθρώπινη συμπεριφορά απέναντι σε δυο εφήβους που χίλια όνειρα τους είχανε απομπίσει πάνω σ' αυτή την ανοιξιάτικη εκδρομή στην Κέρκυρα. Με τι ψυχή το 'καναν αυτοί οι άνθρωποι που η προπαιδεία τους στηρίζεται στη γνώση αυτής της ευαισθησίας. Κανένας τους δε βρέθηκε να πει ένα «όχι», που θα 'σωζε την τιμή του σχολείου τους.

Φθάνοντας μέσα στα Γιάννινα, καθίσαμε σ' ένα κέντρο-μπαρ «απελευθερωμένοι» απ' την ιδέα πως κάποιος καθηγητής θα μας έβλεπε και θα μας δημιουργούσε παρατράγουδα. Όλοι ήταν φευγάτοι με την εκδρομή. Κι ήταν προχωρημένη άνοιξη «που ανάσταινε και τους αποθαμένους». Καθήσαμε στο πιο ακρινό τραπέζι του κήπου, δίπλα στην ξύλινη μάντρα, κάτω από τη μουριά.

Η Ιφιγένεια υπόφερε. Καταπικραμένη από την αδικία που μας είχε γίνει. «Στέκονταν ωχρή με το βλέμμα πέρα». Προσπαθούσα να της αλλάξω διάθεση απαγγέλλοντας Χατζόπουλο. Ο καφές που είχα παραγγείλει δεν της έκανε τίποτα. Ζήτησε ούζο. Το κλίμα φορτώνονταν αποτυχία κι απογοήτευση. Και η ατμόσφαιρα έπαιζε με σαγηνευτική μελαγχολία. Καρ-

φώθηκαν τα μάτια μου πάνω της και την έβλεπα που «γελούσε ωχρά, και θωρούσε θλιμμένα». Σφίγγαμε πάνω στο τραπέζι τα χέρια μας, κι ανεπαίσθητα ένιωθα ότι γινόμαστε ένα με την Ιφιγένεια, πού 'μαστε μέχρι τότε καλοί φίλοι. Μεγάλωνα σαν άνθρωπος αλλά μικραίνα μπροστά της. Παρέλυσσα. Και στην τρικυμία που γίνονταν μέσα μου ένιωθα πουλί βρεγμένο. Θαύμαζα την αταραξία της, που διαδέχτηκε τη θλίψη και την πίκρα της ώρας που καθίσαμε στο τραπέζι. Το θηλυκό της ένστικτο πήρε την απάνω βόλτα και κυριαρχούσε μεταξύ μας.

Τελικά με κάλεσε να φάμε σπίτι της, που δεν ήταν μακριά.

Και πήγαμε στην άκρη της Καραβατιάς. Ένα διώροφο καλοσυντηρημένο σπίτι.

Η μητέρα της έλειπε καθώς δεν περίμενε την Ιφιγένεια «που 'φευγε για την Κέρκυρα και θα 'λειπε τέσσερες μέρες».

Δεν ήξερα τι θα τρώγαμε, αλλά το ίδιο κι η Ιφιγένεια. Μέσα στο καθιστικό πέσαμε σ' ένα ντιβάνι και φιλιόμασσε με τις ώρες. Ήταν μια έξαψη σκληρή κι ατίθαση. Κάποιους φαίνεται ίσως είχαμε βάλει στόχο και τους εκδικούμαστε!..

Χωρίσαμε με την υπόσχεση ότι την επόμενη θα πηγαίναμε «τη δική μας εκδρομή», στο Νησί. Ραντεβού στις δέκα και μισή, πρωί, στου Μαβίλη.

Εγώ είχα να διασχίσω όλα τα Γιάννινα, γιατί καθόμουνα στο Κάστρο. Στην άλλη άκρη της πόλης.

Περίμενα το πρωί μιάμισυ ώρα, δίπλα στη Λίμνη, κι η Ιφιγένεια δε φάνηκε. Έτρεξα στο σπίτι της καταμεσήμερο. Μου άνοιξε μια ψηλή γυναίκα ανέκφραστη. Ήταν η μητέρα της. Όταν της είπα τ' όνομα μου, φάνηκε πως το ήξερε. Αλλά μου είπε ότι χτες βράδυ η Ιφιγένεια έκανε ψηλό πυρετό. Κι ο γιατρός που ήρθε σήμερα, της έδωσε κάποιο χάπι και είπε να μην την ξυπνήσουμε. Αύριο αν θέλετε περάστε ξανά.

Έφυγα μ' έναν κόμπο στην καρδιά. Και τον είχα όλη τη μέρα.

Το άλλο πρωί που πήγα, είδα πως το σπίτι ήταν κατάκλειστο κι ένας από τους γείτονες που ρώτησα, ο μόνος που ήξερε, μου ανακοίνωσε ότι φύγανε πριν μια ώρα για την Αθήνα επείγοντως.

Η Ιφιγένεια έμεινε για μένα ένα μυστήριο. Έμαθα γι' αυτήν μετά την Κατοχή, παρ' όλο που όσο κι αν πάλευα ήταν αδύνατο να την ξεχάσω.

Στα στενά της Καραβατιάς μπερδεύτηκα αρκετά. Προμαξα να φτάσω ίσαμε το σπίτι της Ιφιγένειας. Αλλά το γνώρισα με το πρώτο. Όλα γύρω του είχαν αλλάξει. Είχανε γίνει πολυκατοικίες και το 'χαν πνίξει. Πιο πέρα είχε χτιστεί σχολειό. Κι ήταν το μόνο που μαζί με το σπίτι της Ιφιγένειας κράταγαν λίγο ως πολύ, την κάλμα της περιοχής.

Το σπίτι είχε γίνει «Νοικιαζόμενα δωμάτια». Ένα ανοιχτό κεραμιδί χρώμα που άσπριζε στα παράθυρα και τα πρόβαλε, ξανάδινε στο σπίτι την παλιά αρχοντιά του. Ήμουν συγκινημένος. Και κατάλαβα πως θα μου κόστιζε πολύ αν δεν έμπαινα μέσα. Άφησα στο πάρκιν το αυτοκίνητο και χτύπησα την πόρτα. Σχεδόν έτρεμα. Δεν ήξερα τί θα συναντήσω.

Μου άνοιξε μια κυρία που προθυμοποιήθηκε να μου δείξει τα δύο δωμάτια που είχε αδειανά στο δεύτερο πάτωμα. Καθ' οδόν μου είπε ότι «η Πανσιόν διαθέτει οκτώ δωμάτια και δεκατέσσερες κλίνες. Έξι δωμάτια πάνω και δυό στο ισόγειο. Προσφέρει πρωινό και βραδυνό».

Της είπα ότι ενδιαφέρομαι για ένα μονόκλινο. Και ότι θα μείνω μια βραδιά. Μου είπε «ότι δεν έχει μονόκλινο. Αλλά θα μου αφήσει ένα δίκλινο με μειωμένη τιμή». Δέχτηκα.

Όταν μού 'δειξε το δωμάτιο κατάλαβα ότι θά 'θελα να μείνω για πολύ εκεί μέσα. Φαίνεται όμως ότι η συγκίνησή μου ήταν τέτοια που η κυρία με ρώτησε δειλά, αν είμαι αδιάθετος ή έχω κάτι.

Την καθησύχασα. «Είναι από το ταξίδι». Και της δήλωσα ότι θα μείνω.

Την ακολούθησα κατεβαίνοντας για να μεταφέρω τη βαλίτσα μου από το αυτοκίνητο και λυσομανούσα ψάχνοντας να ξαναϊδώ το παλιό καθιστικό που ήταν μέσα μου το στοιχειωμένο σύμβολο της εφηβείας. Το πιο επίμονο εμπρόγραμμα είδωλο που χρόνια με βασάνιζε με την παρουσία του.

Έδωσα την ταυτότητά μου και δήλωσα πως θα μείνω για να φάω στο δείπνο της. Ήθελα να γιομίσω ένα τεράστιο κενό που είχε γίνει μέσα μου από λεπτομέρειες υπαρκτές κι ανύπαρκτες γι' αυτό το χώρο.

Ήταν ακόμα μέρα, και βγήκα να ριξω μια ματιά στα Γιάννινα, περπατώντας. Ήταν η πρώτη φορά που ένιωθα έτσι. Μου φαινότανε πως ένα βάρος που είχα μέσα μου, εξαφανιζόταν. Περίεργο πράμα, η Ιφιγένεια η ίδια δε με απασχολούσε. Σάλευσε μέσα μου σα χάρτινο φανάρι πάνω από τους χώρους που αγαπηθήκαμε.

Προχώρησα προς το ζαχαροπλαστείο-μπαρ της συνάντησής μας, πιστεύοντας ότι κάτι θά 'βρισκα που να μου τη θύμιζε. Όλα εκεί είχαν αλλάξει. Το μαγαζί είχε μετατραπεί σε νηπιαγωγείο ή παιδικό κήπο, κι όλος ο περίγυρος ήταν γιομάτος από κούνιες, τσουλήθρες κι άλλα περίεργα κουτιά. Η μουριά δεν υπήρχε πια.

Θά 'θελα να πάω προς τη λίμνη. Είδα πως δεν μού 'μεινε καιρός. Η ώρα του δείπνου που είχε ορίσει η κυρία της πανσιόν, ερχόταν καλπάζοντας. Ήθελα και γω να βρω μια ευκαι-

ρία να μιλήσω μαζί της. Ίσως κάτι περισσότερο να μάθαινα για την Ιφιγένεια. Είχα ακούσει από φίλες της, πολλές φορές, πράγματα που άλλες μου τα διάψευδαν. Η Ιταλία, που μου είχαν πει για τελευταία της εγκατάσταση δεν ήταν ποτέ σίγουρη για μένα. Το πιο σίγουρο ήταν αυτό που μου ψιθύρισε η γυναίκα του ωτο-στόπ την ώρα που 'φευγε. Έπειτα όμως άρχισα να σκέφτομαι τις προκηρύξεις, την παρανομία, το μπέρδεμα στην Αντίσταση και όλα θόλωναν... Όταν έφτασα στην πανσιόν, γινόταν προετοιμασία για το δείπνο. Κι η αίθουσα του εστιατορίου ήταν κλειστή. Η μνήμη μου τοποθετούσε εκεί το παλιό καθιστικό και δε γίνονταν να το ερευνήσω τώρα. Ανέβηκα στο δωμάτιο μου για να κάνω ένα μπάνιο.

Σε μισή ώρα, ίσως και κάπως περισσότερο, ακούστηκε ένα κουδούνι να χτυπάει χαρακτηριστικά στο διάδρομο του ορόφου. Μας ανήγγειλαν το δείπνο, κι άρχισαν μια-μια οι πόρτες να ανοιγοκλείνουν. Τάξη που δεν περίμενα να βρω στα Γιάννινα. Αυτά ήταν για μένα πράγματα που θύμιζαν Ελβετικά σαλέ. Αν κάποιος μου τό 'λεγε, θα γελούσα. Τότε ο Τουρισμός στα Γιάννινα ήταν σε εμβρυακή κατάσταση. Και προπαντός οι ξένοι ελάχιστοι, έτσι τουλάχιστον εγώ νόμιζα.

Κατέβηκα κι ήμουν από τους τελευταίους. Μ' έβαλαν να καθήσω σ' ένα τραπέζι μ' άλλους δύο που ήταν κατά πάσα πιθανότητα ζευγάρι. Μιλούσανε γαλλικά.

Προσπαθούσα να θυμηθώ, κοιτάζοντας γύρω-γύρω αν είμαστε στο παλιό καθιστικό. Όλα εκεί μέσα είχαν αλλάξει. Ο φωτισμός. Τα χρώματα στους τοίχους. Η διακόσμηση. Είχε τώρα γιομίσει με ανθρώπους άσχετους και τραπέζια. Τίποτα δε θύμιζε αυτό που είχα στη φαντασία μου. Ένα-ένα σκόρπιζαν, ποιος το φανταζόταν. Καλύτερα να μην είχα μπει σ' αυτού του είδους τη δοκιμασία. Ήταν ωραία, τότε, που όταν ήθελα να

ξεφύγω έκλεινα τα μάτια μου κι ονειρευόμουνα αυτούς τους χώρους. Αυτό το δυναμίτη μιας μικρής διαδρομής απ' τον κηπάκο μέχρι το σπίτι -το καθιστικό κι έπειτα η αγωνία δίπλα στη λίμνη.

Δεν είχα ποτέ μου φανταστεί ότι η σκέψη μου περπάταγε γελαστή κι ανυποψίαστη στην άκρη ενός ονείρου, που με τα ίδια μου τα χέρια θα θρυμμάτιζα στον ίδιο χώρο που το γέννησε.

Την απογοήτευσή μου με τις μελαγχολικές μου σκέψεις διέκοψε η κυρία της πανσιόν που άρχισε να σερβίρει. Κι άρχισε από μένα. Ήταν η συνήθεια, λέει του καταστήματος, καθώς ανακοίνωσε, για να αναγγέλλεται ο καινούργιος.

Προσπάθησα να την πείσω ν' αρχίσει απ' την κυρία του τραπεζιού μας. Άλλα κείνη επέμενε στην τήρηση του κανόνα. Επειδή όλα αυτά γίνονταν στα ελληνικά, κι έβλεπα τους Γάλλους απέναντί μου να μας κοιτάζουν ανήσυχοι, αναγκάστηκα να τους δώσω εξηγήσεις στη γλώσσα τους κι έτσι κι αυτοί είδα πως άλλαξαν ύφος κι άρχισαν να γελούν, συνεχίζοντας μαζί μου μετά το σερβίρισμα, μια συζήτηση που είχαν μεταξύ τους και ζήτησαν από μένα διευκρινίσεις και πληροφορίες, αφού πληροφορήθηκαν πως είχα μια σχέση με τον τόπο, και δεν έβρισκαν από μέρες κάποιον που να τους τα εξηγήσει και στη γλώσσα τους. Στα Γιάννινα τους παράπεμπαν διαρκώς σε Αγγλομαθείς.

Έτσι προχωρούσε η βραδιά, ώσπου κάποια στιγμή αντελήφθηκα πως έκανα «διάλεξη στα γαλλικά». Όλοι οι πελάτες της πανσιόν είχαν σταματήσει να μιλάνε μεταξύ τους και πρόσεχαν εμάς. Απ' ό,τι κατάλαβα, οι περισσότεροι ήταν ξένοι, εκτός από ένα ζευγάρι Θεσσαλονικιών, αρκετά καλλιεργημένων, οι οποίοι όμως την ώρα του καφέ ήταν οι μόνοι που άρ-

χισαν να καπνίζουν. Τα δύο παράθυρα που έβλεπαν στον κήπο, ήταν ανοιχτά. Και δεν πείραζε. Δυο τρείς γκρίνιασαν.

Μιλούσαμε για τη Δωδώνη, την Παμβώτιδα, το Νεκρομαντείο, την καταγωγή των Ελλήνων απ' την Ήπειρο, θέματα που μου έδιναν ευφορία και κείνη τη στιγμή ήταν και για μένα κατά κάποιο τρόπο, αναγκαία για να σπάσουν τη μαυρίλα που άρχισε να γίνεται θεριό μέσα μου.. Είχα κέφι να συνεχίσω ακόμα. Αλλ' όμως ήταν κι όλας ένδεκα η ώρα και μια κυρία, που καθόταν στην άλλη άκρη της αίθουσας, κι έτρωγε με τη διευθύντρια της πανσιόν κι άλλο ένα ζευγάρι, καλοντυμένη, μ' ωραίο χτένισμα και εντυπωσιακά περιποιημένη, σηκώθηκε, βαδίζοντας αργά κι ήρθε κατευθείαν πάνω μας.

Νόμιζα προς στιγμήν πως ήθελε κάποια πληροφορία, η επεξήγηση γι' αυτά που έλεγα πρωτύτερα. Σε γαλλικά με έντονη ιταλική προφορά, μας ρώτησε αν όλα με το δείπνο πήγαν καλά και στρεφόμενη σε μένα, ρίχνοντας το δεξί της χέρι πάνω στον ώμο μου μ' ένα βλέμμα περίεργο και παγερό, μ' ευχαρίστησε πάλι στα γαλλικά για όλα όσα είχα την καλωσύνη να πω προ ολίγου στους ξένους μας, κι έδειξα ότι είμαι ένας άξιος Ηπειρώτης.

Σηκώθηκα να την ευχαριστήσω. Έκανε πίσω. Και τότε σαν ξαφνική αναλαμπή, κατάλαβα πως μπροστά μου ήταν η Ιφιγένεια. Δεν ήξερα τι να ειπώ. Άρχισα να νιώθω το αίμα να φεύγει απ' το κεφάλι μου, και κρύωνα. Φοβήθηκα ότι για μια στιγμή θά 'πεφτα κάτω. Και πιάστηκα απ' την καρέκλα. Ζαλιζόμενα και χειροτέρευε την κατάσταση εκείνο το παγωμένο βλέμμα της. Η ταραχή μου είχε φτάσει στη διαπασών ίσως να προξενούσα οίκτο. Και τότε είδα πως και κείνη άρχισε να χάνει το χρώμα της. Τα χείλη της έτρεμαν και δε μπορούσε ν' αρθρώσει λέξη. Τα μάτια της μαλάκωσαν κι άρχισαν να δακρύν-

ζουν. Άπλωσε το δεξί της χέρι να με χαιρετίσει ενώ μ' έπιανε, με στήριζε και στηριζόταν με τ' αριστερό. Δεν είπαμε τίποτα. Ούτε γαλλικά, ούτε ελληνικά. Έκανε μια στροφή απότομα και χάθηκε, από μια πόρτα στο βάθος της αίθουσας.

Έπεσα διαλυμένος, στην καρέκλα. Οι Γάλλοι ανήσυχoi και οι δύο με ρωτούσανε τι συμβαίνει κι αν έχω ανάγκη από τίποτα. Μου πρόσφεραν νερό. Οι Σαλονικιοί που ήταν δίπλα μας, σταμάτησαν να κουβεντιάζουν. Κι ο ένας από αυτούς έβγαλε τη διάγνωση. «Ορθοστατική υπόταση».

Σε δυο λεπτά είχα συνέλθει. Η ζαλάδα είχε περάσει. Κι έπρεπε να περπατήσω. Καληνύχτισα και πήγα για ύπνο. Το οχτάωρο ταξίδι κι όλα τ' άλλα με είχανε κάνει λυώμα.

Σκεφτόμουνα έναν καλό ύπνο που θα με ξεκούραζε, για να 'μαι αύριο σε θέση να συνεχίσω το ταξίδι. Προσπαθούσα ν' απομακρύνω απ' τη σκέψη μου αυτό το δυναμίτη των οκτώ τελευταίων ωρών. Ν' απομακρύνω αυτό που προς στιγμήν πέρασα ως σπαρακτική ακροβασία πάνω σ' ένα όνειρο.

Κλείστηκα στο δωμάτιό μου, έκανα ένα ελαφρό ντους, πήρα κάποιο ηρεμιστικό και ξάπλωσα. Αν και τέτοια εποχή στα Γιάννινα η ώρα δώδεκα τα μεσάνυχτα δεν είναι αργά. Έξω όλα είχαν ηρεμήσει κι ακούγονταν τα βατράχια απ' τη λίμνη. Με νανούριζαν.

Θα είχα κοιμηθεί κάμποσο, όταν παρά τη ζάλη μου απ' το ηρεμιστικό άκουσα να μου χτυπούνε την πόρτα. Τρόμαξα.

Στα Γιάννινα οι αναμνήσεις μου από την Ασφάλεια ήταν μια καρμανιόλα. Και πετάχτηκα στο κρεβάτι.

Είπα το προς με μισή καρδιά και περίμενα. Παρ' ό,τι η πόρτα μου ήταν κλειδωμένη, άνοιξε μ' αντικλείδι, σιγά-σιγά για να μην ανησυχήσουν οι διπλανοί κι εμφανίστηκε η κυρία της Πανσιόν. Με πλησίασε στο κρεβάτι, μου ζήτησε χίλια συγ-

γνώμη για την ανησυχία και τελικά μου είπε ότι θά 'θελε οπωσδήποτε να με δει απόψε η κόμισσα ντε Μονταλεμπέρ.

Ξαφνιαστήκα. Προς στιγμήν νόμισα ότι μια από τις «ακροάτριές μου ήταν η κόμισσα», δεν είχε ύπνο κι ήθελε να κάνουμε κουβέντα.

– Μα δε μπορώ της λέω, τέτοια ώρα, βλέπετε κοιμάμαι. Αύριο να τα πούμε.

– Δεν ξέρω, μου λέει. Είναι ανάγκη. Ίσως έρθει να σας δει η ίδια.

Δεν καταλάβαινα τι είδους πανσιόν ήταν αυτή. Και πού το πήγαινε η κυρία κόμισσα. Εγώ ήμουνα ψόφιος για ύπνο και φαίνεται πως συγκατένευσα, για να τελειώνουμε. Η κυρία έφυγε προσεχτικά, ξεκλείδωσε την πόρτα μου από μέσα, και την έγειρε.

Συνειδητοποίησα ότι με την νύστα μου και το ψοφολόγημά μου την είχα πατήσει πανηγυρικά. Έστρωσα λίγο τα μαλλιά μου και περίμενα στο κρεβάτι, ανοίγοντας πίσω μου το φως της νύχτας.

Μέσα σ' ένα - δυο λεπτά, η πόρτα μου ανοίγει, σχεδόν ανεπαίσθητα, και περνάει μέσα η Ιφιγένεια. Αυτά τα μαλλιά όπως τά 'χε όταν ήταν μαθήτρια. Άβαφη. Λιγνή όπως ήταν πάντα. Το σώμα της χάρμα.

Κι έρχεται δίπλα στο κρεβάτι μου. Και με τα δυό της χέρια σφίγγει τα μπράτσα μου.

– Γιάννη μου, Γιάννη μου... Τί ήταν αυτό απόψε! Ήταν αδύνατο να κοιμηθώ, αδύνατο να κλείσω μάτι, χωρίς να σε δω, χωρίς να μιλήσουμε. Γιατί; Γιατί τόσον καιρό δεν μου απάντησες στα τόσα γράμματα μου, και τώρα έρχεσαι στο σπίτι μου, την παραμονή της μέρας που αναχωρώ, κάθεσαι κει στην άκρη, βγάζεις λόγους για τους άλλους και σε μένα δε λες τί-

ποτα; Γιατί, τί σου 'κανα;

Και ξέσπασε σ' ένα κλάμα υστερικό πέφτοντας πάνω μου. Μέσα μου ένας ολόκληρος κόσμος αναστατωμένος χτύπαγε τους μυς μου και ένα συγκινησιακό υπόσπρωμα πυροδοτούσε τα μηνίγγια μου.

Προσπάθησα να την καλμάρω ψιθυρίζοντάς της διαρκώς «Ησύχασε-ησύχασε έχω τόσα να σου πω, που δεν ξέρω από πού ν' αρχίσω. Ποτέ μου δε σε ξέχασα, έφυγες σε μια στιγμή της ζωής μου που σε είχα απόλυτη ανάγκη. Κι ακόμα είσαι μέσα μου. Ποτέ δεν πήρα γράμμα σου και μάθαινα για σένα από ξένους. Και τώρα, αν βρίσκομαι στο σπίτι σου, είναι για σένα. Ήρθα να δω το σπίτι σου και κάθισα να μάθω πού βρίσκεσαι».

Εξακολουθούσε νά 'ναι κρεμασμένη στο κρεβάτι μου και την παρακάλεσα ν' ανέβει. Να γιώσουμε μ' όλο μας το κορμί ότι υπάρχουμε. Ότι είμαστε μαζί. Και τό 'κανε χωρίς αντίρρηση. Πέρασαν κάποιες στιγμές απόλυτης ησυχίας κι έπειτα σφίγγοντας την παλάμη μου με το δικό της χέρι ψιθύριζε «Θεέ μου! Δεν το φανταζόμουν ποτέ, ύστερα από τόσα χρόνια! Άκουσα απόψε τη φωνή σου, καθώς έτρωγα ανύποπτη κι ήταν σα να κτύπησε καμπάνα μέσα μου. Γύρισα να δω αν δε γελιέμαι και συγκλονίστηκα. Φεύγω αύριο πρωί-πρωί για τη Μπολώνια, ο άντρας μου είναι άρρωστος και σκέφτηκα πως θά 'ταν καλύτερα να μην σε δω. Να μην πούμε λέξη. Να μείνουν έτσι τα πράματα. Ίσως να 'ναι καλύτερα. Όμως δε βάσταξα. Πετάχτηκα στα Γιάννινα για κάτι που ήταν απόλυτη ανάγκη και πρέπει αύριο βράδυ νά 'μαι σπίτι».

– Το βιαστικό ήταν οι προκηρύξεις, της λέω γελαστά. Πετάχτηκε όρθια.

– Εσύ πού ξέρεις;

– Αφού σε μένα τις παράδωσες, της λέω στον ίδιο τόνο.

– Αδύνατο, μου λέει, κάτι μου στήνεις.

– Ιφιγένεια, της λέω, δεν μ' εμπιστεύεσαι. Στη στροφή της διασταύρωσης που πάει στην Πρέβεζα και στην Ηγουμενίτσα ο δρόμος, παραλίγο να ήσουν το θύμα μου ή εγώ το δικό σου. Εγώ σε γνώρισα, περίμενα να σε δω να μπεις μέσα στο αυτοκίνητο, να 'ρχόσουνα μαζί μου και συ τό 'σκασες. Ήμουν εξαφανισμένος και μόνος χάρις σε σένα κράτησα το δέμα, που δεν ήξερα τι έχει.

– Όχι, μου λέει. Δε θα τό 'κανες. Μας είχαν τηλεφωνήσει το νούμερο του αυτοκινήτου, τη μάρκα και το χρώμα. Όνομα δεν μας είπαν. Αλλά την τελευταία στιγμή εγώ μπροδευτήκα. Έτρεχες πολύ, και δεν προλάβαινα. Μου σχίστηκε το χαρτόκουτο στα χέρια. Η καρδιά μου πήγε να σπάσει, φοβόμουνα μη κανένας πέσει πάνω κι έχουμε καμιά έκκρηξη με τα φυτίλια. Πω, πω πόσες παγίδες μας έχει στήσει σήμερα η μοίρα δεκαπέντε Ιουνίου του 1972. Θα το θυμάμαι.

Και έγειρε πάνω μου, με την τρυφερότητα της ώριμης γυναίκας. Η γλυκιά αίσθηση του γυμνασμένου κορμιού της διέγειρε την αισθησιακή μου αδημονία. Και βυθίστηκε στο σπαραγμό μιας μακριάς ηδονικής έκστασης.

Πιο ήρεμη αργότερα, μου διηγήθηκε ότι τότε που εξαφανίστηκε ήταν που ο πατέρας της από την Αλεξάνδρεια, –«θυμάσαι που οι Γιαννιώτες, μ' έλεγαν Αλεξανδρινή»–, φοβήθηκε τον πόλεμο κι ήρθε απ' την Αίγυπτο να τους πάρει. Τους περίμενε στην Αθήνα και φύγανε σε μια βδομάδα. Όλο αυτό το διάστημα, η ίδια ψηνόταν στον πυρετό, κι ήταν αδύνατο να στείλει γράμμα. Έπειτα ήρθε ο πόλεμος, η Κατοχή. Έστειλε γράμματα απ' την Αλεξάνδρεια αλλά όπως όλα τ' άλλα κι αυ-

τά δεν έφταναν στην Ελλάδα. Ήρθε με τη μάνα της στα Γιάννινα για το σπίτι το 1968. Μια δραματική κατάσταση. Ο εμφύλιος. Έμαθε τότε πως ήμουν στο Μακρονήσι φαντάρος, χωρίς διεύθυνση. Έστειλε κάποιο γράμμα αλλά της γύρισε ανεπίδοτο. Από την Αλεξάνδρεια φύγανε το 1952 για την Αυστραλία. Εκεί παντρεύτηκε κάποιον Έλληνα, πού 'κανε το σκηνοθέτη και το ζωγράφο. Μαζί του άρχισε να ζωγραφίζει και παρουσίαζαν μαζί εκθέσεις. Γνώρισε έναν Περουβιανό και φύγαν μαζί με κείνον για Αμερική, που δεν της πήγαινε, κι ήρθε μαζί του στην Ευρώπη. Στο Παρίσι έμαθε πως ήμουν κι εγώ, αλλά παντρεύτηκα κι έφυγα. Είχε την εντύπωση ότι η γυναίκα μου ήταν Γαλλίδα. Από το Παρίσι κατέβηκαν στην Ιταλία με τον Περουβιανό. Κι η Ιταλία δε βιάστηκε το Νοτιοαμερικάνο: Αρρώστησε και πέθανε κείνος καθώς ήτανε φιλοξενούμενοι και οι δυό στο παλάτιο ενός χήρου κόντε, έξω από τη Μπολόνια. Ο κόντε με γαλλική καταγωγή της ζήτησε και παντρευτήκανε. Στη Μπολόνια τώρα κάνει παρέα με πολλούς νέους Ρωμιούς, που τη σέβονται και την αγαπάνε.

Στα Γιάννινα, όταν πέθανε η μητέρα της, ήρθε κι έκανε την πανσιόν στο παλιό της σπίτι. «Για τα γεράματα». Η κυρία που την κρατάει προσωρινά είναι ανεψιά της, διαζευγμένη. Οι Γιαννιώτες τώρα τη λένε Ιταλίδα. Παλιότερα την έλεγαν Αλεξανδρινή. Αυτή όμως νιώθει Ελληνίδα και μάλιστα Γιαννιώτισσα. Κανένας όμως απ' τους άλλους δεν καταλαβαίνει τον καημό της. Μόνον χτες βράδυ, όταν μ' άκουσε να μιλάω με τόσο πάθος για τα Γιάννινα, κατάλαβε ότι μόνον εγώ ήμουν και θα είμαι ο δικός της άνθρωπος.

Το πρωί όταν πέρασα από το Ταμείο να πληρώσω, ήταν περασμένη η ώρα. Η κυρία της πανσιόν μου μίλησε με τόνο οι-

κείο, μού 'δωσε την κάρτα με τα τηλέφωνα της πανσιόν και πρόσθεσε πως θα χαιρότανε πάρα-πάρα πολύ να με ξανάβλεπε στο σπίτι της. Όταν ρώτησα για την Κόμισσα ντε Μονταλεμπέρ, χαμογέλασε και μου είπε πως η κυρία Ιφιγένεια έφυγε για την Ηγουμενίτσα πριν μια ώρα. Πέρασε το ταξί και την πήρε. Τις οίδε τώρα πότε θα μας ξανάρθει.

Αναμέρισε από αμηχανία κάτι χαρτιά πού 'τανε πάνω στο γραφείο της, και κοιτάζοντας γύρω της αφηρημένα, πρόσθεσε. «Και μας άφησε ρητή εντολή, πως κάθε φορά που θά 'ρχεστε, να σας περιποιούμαστε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο που μπορούμε, γιατί είστε ο πιο αγαπητός παιδικός της φίλος».

– Ναι, λέω. Αυτό είναι αλήθεια. Σας ευχαριστώ και σας και κείνη.

– Στα Γιάννινα, ξέρετε, ελάχιστοι την θυμούνται, κι αυτό την πληγώνει αφάνταστα.

Κείνη τη στιγμή το πικάπ της πανσιόν έδινε σε μια θαυμάσια εγγραφή «Το νησί των νεκρών» του Ραχμάνινωφ. Και κάθισα να τ' ακούσω μέχρι το τέλος.

ημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Μανωλάκης ο ξάδερφος

Θυμάμαι μια γριούλα κοντοχωριανή που 'ρχονταν κείνο τον καιρό στο σπίτι μας αραιά και που. Πέρναγε την εξώπορτα διακριτικά. Ανέβαινε έπειτα με δισταγμό τη σκάλα. Και τράβαγε κατ' ευθείαν για το χειμωνιάτικο. Πρόθεσή της ήταν να επισκεφθεί την Αλέξαινα, που 'ταν η Γιαγιά μου κι όλοι την αποκαλούσαμε Κυρά και Κυραμάνα. Αν τύχαινε στη διαδρομή της μέσα στο σπίτι να συναντήσει κάποιον από μας τα παιδιά, χαμογέλαγε καλοσυνάτα κι έβγαζε από τις τσέπες του φουστανιού της τότε καρύδια, τότε μύγδαλα που μας τα μοίραζε. Αν όμως τύχαινε να πέσει πάνω στη μάνα μου, η καημένη τα 'χανε και προσπαθούσε πάντοτε να δώσει μια δικαιολογία της επίσκεψης. Τα 'χανε και μέρδευε τις κουβέντες της, πράγμα που έφερνε σε δύσκολη θέση τη μάνα μου, που έχανε την ψυχραιμία της και με τόνο απότομο έκοβε την κουβέντα, λέγοντάς της:

- Καλά-καλά. Πέσ' τα με τη μητέρα. Μέσα είναι.

Και της έδειχνε το χειμωνιάτικο, αφήνοντας στην ατμόσφαιρα μια κρυάδα που ασφαλώς η γριούλα θα την κράταγε μέσα της καιρό.

Το χειμωνιάτικο στη μια πλευρά του είχε τζάκι και μπάσι από δω και από κει στο τζάκι. Στην άκρη καθόταν η Κυραμά-

να, δίπλα στο παράθυρο ηλικιωμένη πια, που πέραγε τον περισσότερο καιρό διαβάζοντας, όσο την βόηθαγαν τα μάτια της. Ήταν απόφοιτος Παρθεναγωγείου, του Παρθεναγωγείου που 'χε ιδρυθεί στην Κόνιτσα στα 1874 και κράτησε δυο περίπου χρόνια. Δυό χρόνια πριν η ίδια παντρευτεί, τον παππού τον Αλέξη.

Η διαδικασία με την άφιξη της επισκέπτριάς εκεί, είχε το τυπικό της.

Ανασηκώνονταν για λίγο η Κυραμάνα, αλλά η γριούλα από το διπλανό Μαχαλά, τη Μεσαριά, βιάζονταν να σκύψει και σχεδόν να προσκυνήσει, φιλώντας ταυτόχρονα το χέρι της Αλέξαινας. Όπως παρακολουθούσα η γριούλα αποκαλούσε την κυρα-Αλέξαινα, τότε Κυρά και ποτέ θείτσα. Πάντοτε με σεβασμό. Και η Κυρά αποκαλούσε τη γριούλα "Ταρσίτσα, καλή μου" με έντονη καλοσύνη.

Ήταν σόϊ της Κυράς από το Μποτσιφάρι. Ξεπεσμένο οικονομικά και κοινωνικά πράγμα που η Κυραμάνα δεν ήθελε να το θυμάται και προ παντός να δείχνεται ότι το υπολογίζει και το σκέφτεται.

Της μάνας μου το φέρσιμο δεν μπορώ να πω επίσης, ότι προερχόνταν από μια τέτοια προκατάληψη. Όχι... η καημένη! Το στυλ της ήταν τέτοιο. Αγαπούσε τον κόσμο γύρω της, και προ παντός εκείνους που από ατυχίες της ζωής είχαν ξεπέσει, αλλά δίσταζε να εκδηλωθεί. Είχε και η ίδια τόση πίκρα μέσα της από τις οικογενειακές της ατυχίες, που δεν άφηνε τον εαυτό της λείπτερον να αναπνεύσει, να ξανοιχτεί, να αποκαλύψει τον ψυχικό της κόσμο. Για να απελευθερωθεί. Πέραγε ο καιρός και η ψυχή της όλο και στέγνωνε πιο πολύ, ώσπου δεν έβγαινε από το στόμα της λαλιά για να σε επαινέσει, να σου πει έναν καλό λόγο. Και προ παντός να σου κάνει κοπλιμέντο.

Να σου πει σα μάνα μια ζεστή κουβέντα, να σε κρατήσει στην αγκαλιά της, να σε φιλήσει.

Η κυρα Ταρσίτσα από το διπλανό Μαχαλά, ήταν πάντοτε ντυμένη μ' ένα παλιό σεγκούνι καλής ποιότητας με γούνα, από μέσα, που θα πήγαινε από μάνα σε κόρη και έδειχνε παλιές δόξες, κι ένα βαθύ μπλε πλατύ φουστάνι. Καθώς μας είχαν πει τότε, η κυρά Ταρσίτσα είχε αδερφή, την Αφροδίτη, που γεννήθηκε καλά, αλλά στα μικρά της χρόνια έπεσε από το μουλάρι κι έμεινε κουτσή. Είχανε μείνει ορφανές. Ο πατέρας τους βρέθηκε σκοτωμένος στο κυνήγι και κανένας δεν έμαθε ποτέ ποιος και γιατί τον σκότωσε.

Και μεγάλωσαν τα δυο κορίτσια με μύριες δυσκολίες. Η μεγάλη παντρεύτηκε έναν συγχωριανό αγρότη, που σημαίνει ότι στη στάθμη την κοινωνική έπεσε ένα βαθμό. Κείνα τα χρόνια η κοινωνία των χωριών μας, χωρίζονταν σε τάξεις. Και το κατέβασμα από την μια τάξη στην άλλη λογαριάζονταν. Το χειρότερο όμως ήταν να μείνεις στο ράφι ανύπαντρος που ισοδυναμούσε με ατίμωση.

Το πρόβλημα ήταν μεγάλο και μπερδεμένο όταν έφτασε σε ώρα γάμου η Αφροδίτη. Κι άρχισε να γίνεται οικογενειακό βάσανο, ώσπου και με τη βοήθεια του πατέρα μου, που ξενόφερτος Κερασοβίτης μπήκε κι αυτός γαμπρός στο σπίτι, βρέθηκε γαμπρός και για την Αφροδίτη σε κάποιο κτηνοτροφικό χωριό της Επαρχίας. Και κει η Αφροδίτη έζησε την υπόλοιπη ζωή της, κάνοντας μια καταπληκτική οικογένεια, που και λόγω Αφροδίτης κυριαρχούσε στο χωριό. Και ήταν σχεδόν το πρώτο σπίτι. Ένα από τα παιδιά της Αφροδίτης ανοιχτομάτης και δυνατός, πριν από την Κατοχή και κατά την Κατοχή, κανονικός άρχοντας ήταν μόνιμα και στο κοινοτικό συμβούλιο του χωριού.

Η Ταρσίτσα, που ζούσε στη Μεσαριά πάλεψε πολύ σκληρά αλλά τελικά δεν έκανε τίποτα. Είχε πολλά προβλήματα με τον άντρα της, με τα παιδιά της... Αυτών των προβλημάτων αποδέκτης και βοηθός στη λύση τους ήταν η Κυραμάννα.

Βασανίστηκε η καημένη η Ταρσίτσα, κάμποσο κι ανώφελα. Κι απ' τα πολλά τα βάσανα τη λυπήθηκε ο Θεός και την πήρε γρήγορα. Τη θέση της τώρα στις επισκέψεις στην Κυρά, και την έκθεση των βασάνων, πήρε η μεγάλη της κόρη, που εν τω μεταξύ είχε παντρευτεί μ' έναν ντραγάτη - αγροφύλακα από τη Βράνιστα, κι είχανε κάνει πέντε παιδιά ανάμεσά τους και το Μανώλη.

Η θυγατέρα από τα πέντε αυτά παιδιά ήταν καλή και όμορφη. Τ' αγόρια όμως, να μη βασκαθούν, και τα τέσσερα κανονικά μπουμπούκια. Πάρ' τον ένα χτύπα τον άλλον. Τρόμος και φόβος στους πετροπόλεμους που ξέσπαγαν κάθε τόσο ανάμεσα στα παιδιά του δικού μας Μαχαλά και του Μαχαλά της Μεσαριάς. Από τους τέσσερις η φήμη ξεχώριζε το Μανωλάκη, που τον θεωρούσε πολλές σκάλες χειρότερο από όλους τους άλλους.

Η οικογένεια ζούσε στην κάτω άκρη της Μεσσαριάς και δεν τους ξέραμε και πολύ καλά. Ένα μόνο θυμάμαι πως ο Μανωλάκης κι ένας από τους αδερφούς του, είχαν κάτι γαλανά μάτια, όμοια με το Λύκο, που σε κοιτούσαν επίμονα σα να 'θελαν να σε κατασπαράξουν.

Η συγγένεια είχε ξεμακρύνει, τέταρτα-πέμπτα ξαδέρφια. Η Κυραμάννα είχε πεθάνει και μας δεν μας λογάριαζαν για συγγενείς.

Στην διάρκεια της Ιταλογερμανικής Κατοχής βρεθήκαμε με τους αρσενικούς γόνους της κυρά Ταρσίτσας σ' αντίθετα στρατόπεδα. Τρομερός και φοβερός ο Μανωλάκης. Ήπιοι μέχρι

συμβιβαστικοί και καλόβουλοι οι άλλοι.

Εμείς έξω από το χωριό, γιατί πολεμούσαμε τους κατακτητές. Αυτοί μέσα στο χωριό, γιατί οι κατακτητές τούς ανέχονταν κι έκαναν στραβά μάτια, αρκεί να τα 'βαζαν μαζί μας.

Κάθε φορά που έμπαινα στο χωριό παράνομος παρ' όλες τις προφυλάξεις μου, ύστερα από δυο-τρεις μέρες μάθαινα ότι ο Μανωλάκης κι η παρέα του, έστηναν λίγο πιο πάνω από το σπίτι μου ένοπλη ενέδρα να με σκοτώσουν. Κι επειδή αυτό επαναλαμβανόταν πολύ συχνά, το 'χα πάρει κι εγώ στα αστεία πιστεύοντας ότι ήτανε ψευτοπαλληκαριές του Μανωλάκη. Αλλά κι αλήθεια να ήταν.

- Δε βαριέσαι έλεγα. Ο Μανωλάκης είναι... Αν με πιάσουν, θα τον πάρουνε τα ξαδερφιλίκια αλλά κι ο φόβος, και θα μ' αφήσει. Έτσι νόμιζα. Και παρηγοριόμουνα.

Όμως δεν ήταν έτσι. Αμέσως μετά την Απελευθέρωση ο Μανωλάκης κάποια στιγμή μεθυσμένος, θύμωσε με συγχωριανούς μας Εαμίτες που γλεντούσανε στο Μεσοχώρι, πήγε πήρε από το σπίτι του ένα όπλο που 'χε κρυμμένο, και πυροβόλησε σκοτώνοντας και τραυματίζοντας τρεις τέσσερες εντελώς άσχετους που κάθονταν παραπέρα, αφήνοντας ορφανά και χήρες. Έτσι καταδικάστηκε σε κάμποσα χρόνια φυλακή. Και χάθηκε από το χωριό, προς μεγάλη ανακούφιση και ξαλάφρωμα πολλών, ακόμα και των δικών του.

Μέσα στη δίνη των μεταπελευθερωτικών χρόνων ξέχασα την ύπαρξη του Μανωλάκη. Ούτε πού βρισκόταν, ούτε τί έκανε ούτε καν αν ζούσε μου 'χε περάσει απ' το νου. Έτσι μου 'ρθε ταμπλάς όταν η μάνα μου μου γνώρισε στο σπίτι μας στο χωριό, την καινούρια γυναίκα που 'χαν προσλάβει για να τους εξυπηρετεί, καθώς γερασμένοι πια αυτή κι ο πατέρας μου είχαν μεγάλη ανάγκη από οικιακή βοηθό, προσθέτοντας ότι:

- Η Φιλομήλα από δω, είναι από το Πεκλάρι, γυναίκα του Μανωλάκη. Ξέρεις, ... του Μανωλάκη που 'χε γιαγιά τη μακαρίτισσα την Ταρσίτσα, που θα θυμάσαι... έρχονταν απ' τη Μεσαριά, κι έβλεπε την Κυραμάνα.

Το μυαλό μου, πήρε μια ολόκληρη στροφή, και με δυσκολία έφτασε στο Μανωλάκη. Να θυμηθεί τα κατορθώματά του, τις ανομολόγητες παλιανθρωπιές του, τις δήθεν παλληκαριές του και την καταδίκη του. Έτσι όταν τη ρώτησα.

- Αλήθεια τί γίνεται ο Μανωλάκης. Είναι ακόμα στη φυλακή... πότε βγαίνει;

- Να, αυτό ακριβώς, έλεγα στην Κυρά Χρυσάνθη, τη μητέρα σας. Τέλος του άλλου μήνα ο Μανωλάκης βγαίνει. Τί θα κάνει. Έχει ανάγκη από δουλειά. Τέχνη δεν ξέρει. Κάποιος θα πρέπει να τον βοηθήσει. Εσείς οι συγγενείς...

Ώπα, είπα μέσα μου Νάτα πόλι... Ξαναγινήκαμε συγγενείς με το Μανωλάκη.

- Ας βγει πρώτα ο Μανωλάκης και βλέπουμε, πρόσθεσα έχοντας στη σκέψη ότι «έχει ο καιρός γυρίσματα».

Αυτό ήταν, κι αυτό θεωρήθηκε σαν υπόσχεση κι ανάληψη υποχρέωσης από μέρους μου, να βρεθεί μια δουλειά και για το Μανωλάκη.

Σε ιδιαίτερη κουβέντα που είχα με τη μάνα μου, μου δόθηκε η εξήγηση ότι η Φιλομήλα ήρθε στο σπίτι μας να δουλέψει γιατί οι δικοί μου της είχαν υποσχεθεί να βρουν δουλειά στο Μανωλάκη. Ήταν μια δυστυχημένη βέβαια γυναίκα, που δούλευε για να θρέψει το παιδί της δεκάξι-δεκαεφτά χρονών, να στέλνει και γενναίο χαρτζηλίκι στο φυλακισμένο Μανωλάκη, που οι απαιτήσεις του στη φυλακή δεν είχαν τελειωμό.

Από τότε όλο και μ' έτρωγε η σκέψη του Μανωλάκη. Έτσι και μου εμφανιστεί στην Αθήνα ο Μανωλάκης, φάντης μπα-

στούνι τί τον κάνουμε, έναν τέτοιο τύπο με τέτοιο ποινικό μητρώο, με τέτοιο παρελθόν;

Το μεγάλο πρόβλημα ήταν που η απασχόληση του Μανωλάκη είχε άμεση συνάφεια με την παραμονή της Φιλομήλας στην υπηρεσία των ηλικιωμένων γονιών μου. Κι αυτό ήταν κάτι πολύ σοβαρό. Και άγγιζε τις βαθύτερες ψυχικές μου αγωνίες κείνη την εποχή. Όσπου ένα πρωινό μαθαίνω από το τηλέφωνο ότι στο γραφείο μου είναι ένας ξάδερφός μου και με περιμένει.

Χίλιους άλλους σκέφτηκα εκτός από το Μανωλάκη, γι' αυτό και ζήτησα να τον ακούσω στο τηλέφωνο. Οπότε μου 'ρθε ταμπλάς.

– Γειά σου... ξάδερφε. Εγώ είμαι, ο Μανωλάκης.

Κι όπως κυριολεκτικά αποσβολώθηκα, και δεν μπόρεσα να απαντήσω, καθώς περίμενε θερμότερη υποδοχή ο «Ξάδερφος», τον άκουσα να ξεροβήχει και να συμπληρώνει με υπονοούμενα.

– Δε φαντάζομαι να με ξέχασες ξάδερφε. Εγώ δε θα σ' απασχολήσω για πολύ. Πέσ' μου, πού είναι η δουλειά που μ' έβαλες, για να πάω κατ' ευθείαν.

Μου κόπηκαν τα πόδια. Δεν ήξερα τί του είχανε πει στο σπίτι, και ήρθε έτσι φορτσάτος ο Μανωλάκης, πάντως καταλάβαινα ότι πίσω να κάνω δεν μπορούσα.

Με διάφορες δικαιολογίες πήρα κάποιες αναβολές από το Μανωλάκη, αλλά καταλάβαινα ότι δεν θα γλύτωνα στο τέλος το πικρό ποτήρι.

Και άμ' έπος, άμ' έργο. Μόλις έκλεισα το τηλέφωνο στο Μανωλάκη, λέγοντάς του να περάσει ξανά από το γραφείο σε δυό μέρες, άρχισα τα διαβήματα. Πρώτο και καλύτερο στην εταιρία που βρισκόμουνα. Χτυπάω την πόρτα του Διευθύνο-

ντος Συμβούλου και μπαίνω μέσα. Κι όταν αρχίσαμε την κουβέντα, του εκθέτω το πρόβλημά μου με το Μανωλάκη τον «ξάδερφο», χωρίς να μπω σε λεπτομέρειες για το παρελθόν του.

- Και χολοσκάς, γι' αυτό μου λέει ο Διευθύνων Σύμβουλος, απορημένος... Πέσ' του να 'ρθεί αύριο από δω, να τον ιδώ και γω!.. Έχω σκεφτεί από μέρες για κάποιον που θα τρέχει στα μαγαζιά να μας κάνει τις μικροπρομήθειες. Ξέρεις... μολύβια, γόμες, χαρτιά τουαλέττας, γραφική ύλη και τέτοια... Δε χρειάζεται να ξέρει και πολλά γράμματα... Αρκεί νά 'ναι τίμιος και να μη κοιμάται στο δρόμο.

- Εν τάξει, λέω. Όλα αυτά τά 'χει ο Μανωλάκης. Αν κι έχω χρόνια να τον δω... Κάπου έλειπε ο Μανωλάκης. Ταξίδευε... τις οίδε... Να τον ειδοποιήσω αύριο που θα 'μαι και γω εδώ να 'ρθεί να σε δει. Και θα τα πούμε.

Κι έτρεξα να πάρω τηλέφωνο στο γραφείο μην τυχόν προλάβω εκεί το Μανωλάκη, γιατί στη βράση κολλάει το σίδερο. Έπειτα τρέχα γύρευε που θα μπορούσε κανένας να βρει το Μανωλάκη μέσα στην Αθήνα. Σε ποιον συγγενή του άραξε. Και πού θα 'χει βρει αποκούμπι.

Δυστυχώς είχε φύγει από το γραφείο και μου 'χε βάλει στο μυαλό άλλους μπελάδες. Αρχισα να κάνω απ' την Εταιρία, διάφορα τηλεφωνήματα σε συμπατριώτες Μολιστινούς, Βρανιστινούς, Κονιτσιώτες, πιθανούς συγγενείς και φίλους του «Ξάδερφου».

Δεν τους βρήκα όλους στα τηλέφωνα που είχα. Αλλά εκείνους που βρήκα, όχι μόνον απόρησαν που τους σκέφτηκα να δεχτούν για μουσαφίρη τον Μανωλάκη, αλλά τον περιέλουσαν και με τα χειρότερα επίθετα, που θα μπορούσε κανένας να υποθέσει. Και κτήνος τον είπαν. Και τομάρι τον είπαν. Και εγκληματία και παλιάνθρωπο... και ασυνείδητο.

Αυτοί τα 'λεγαν, και γώ σκεφτόμουνα τι θα 'χε τώρα συμβεί, αν όταν ο Διευθύνων Σύμβουλος της Εταιρείας με ρώτησε... για καταγραφή όλων των τηλεφωνημάτων της εταιρίας σε ειδικές κασέτες... αντί να του πω τότε εγώ ότι αυτό... όχι μόνο δεν επιτρέπεται αλλά μπορεί να επισύρει και την ποινική δίωξή του, τον άφηνα να το κάνει, τώρα όλο το στόλισμα που έκαναν στο Μανωλάκη οι συμπατριώτες μας θα 'ταν καταγραμμένο και ποιος με ξέπλενε εμένα με το εν τάξει που είπα για το Μανωλάκη. Ο Μανωλάκης από χέρι θα 'ταν κομμένος. Και η Φιλομήλα φευγάτη από το σπίτι.

Πέρασαν οι δυο μέρες. Ήρθε πάλι ο Μανωλάκης στο γραφείο. Παραλίγο να μην τον γνωρίσω. Είχε το μαλλί του γίνει γκριζό. Του είπα για τη δουλειά κι ότι θα προεπε από τη μια μεριά να μην αποκαλύψει την καταδίκη του στη φυλακή, να βρει έναν άλλο τρόπο δικαιολόγησής του πού ήταν αυτά τα χρόνια. Και από την άλλη να σταθεί τίμιος και σ' όλα τ' άλλα εντάξει στη δουλειά για να μας βγάλει ασπροπρόσωπους.

– Είχες τύχη βουνό, του λέω. Η ανεργία γύρω μας διαλύει σπίτια. Οδηγεί ανθρώπους στην αυτοκτονία και στη φυλακή.

Δεν του ιδρώνε τ' αυτί. Μάλιστα μια στιγμή είδα μάλλον πως στραβομουτσούνιασε στις συμβουλές μου και σ' αυτά που του ζήτηγα να τηρήσει. Αν ήταν αλλιώς τα πράγματα θα 'βρισκα έναν τρόπο να σταματήσω τις προσπάθειές μου, ήμουν όμως σφιγμένος από παντού και δεν μπορούσα να κάνω πίσω. Ελπίζοντας ότι η φυλακή θα 'χε συμορφώσει κάπως το Μανωλάκη.

Τέλος πάντων. Όλα πήγαν καλά. Και στο σπίτι μου στο χωριό, η Φιλομήλα θριαμβολογούσε. Μου 'γραψε κι ένα γράμμα. Να προσέχω το Μανωλάκη της, να μην πάθει τίποτα. Κάνει σα μικρό παιδί τώρα που βγήκε από τη φυλακή. Και να μην τον

κουράζω σε βαρειές δουλειές. Γέλασα με την ψυχή μου.

Στην εταιρεία δεν τον έβλεπα το Μανωλάκη. Οι ώρες μας ήταν διαφορετικές. Πάντως, καθώς μάθαινα, κάτω στο εργοστάσιο τους είχε φλομώσει όλους στα ψέμματα με την δήθεν υποστήριξη που του έκανε η Βασίλισσα, με τις κατοχικές παλληκαριές του, με το ότι ο Ναπολέον Ζέρβας τον είχε υπασπιστή του, με το ότι οι διάφοροι βαθμοφόροι του Ζέρβα ορκίζονταν στ' όνομά του. Κι ένα σωρό άλλες μπαρούφες. Τηρούσε όμως την υπόσχεσή του μ' ευλάβεια και δεν είχε αναφέρει τίποτα για τη φυλακή. Όσο για το άλλο, τη δουλειά και την τιμιότητα, εγώ τουλάχιστον πίστευα ότι και σε κείνο θά 'ναι συνεπής. Έκανε τη δουλειά του και δεν είχαμε παρατράγουδα.

Κι αυτό κράτησε κοντά ένα χρόνο, οπότε ένα πρωινό στην Εταιρεία, μπαίνει στο γραφείο μου αλαφιασμένος ο Διευθύνων Σύμβουλος κι ούτε λίγο, ούτε πολύ μου δηλώνει ότι «απολύει τον ξάδερφό μου» και σκέφτεται να του κάνει και μήνυση, γιατί ο άτιμος, όπως του κατήγγειλαν πολλά μαγαζιά τούς εκβίαζε ζητώντας προμήθειες με υπερτιμολογημένα τιμολόγια. Όταν δε τον κάλεσε στο γραφείο του να δει πώς έχει το πράμα και να δώσει εξηγήσεις, κείνος τα 'μπηξε. Έβαλε τις φωνές. Έβριζε τους πάντες. Όλοι δήθεν τον συκοφαντούν για να πάρουν τη δουλειά του ή γιατί δεν δέχεται να πάρει σκάρτο πράμα από τα μαγαζιά που τον κατηγορούν, κάνοντας στραβά μάτια. Όμως δεν έλεγε τίποτα το συγκεκριμένο και τα μπέρδευε, όταν του επέδειξε υπερτιμολογημένα τιμολόγια, σε σύγκριση με τιμοκαταλόγους. Και στην απειλή ότι θα του υποβάλει μήνυση και θα τον απολύσει, ο Μανωλάκης του έκανε αντεπίθεση.

- Άντε ρε Τσόφλι, Δε μπορείς να μου κάνεις τίποτα. Έχω τον ξάδερφό μου εγώ εδώ. Έτσι και με διώξεις θα φας και συ

φύσημα, που δε θα ξέρεις από πού σου ήρθε και πού βρίσκεσαι.

Το θέμα ήταν για γέλια και για κλάματα.

Ο Μανωλάκης πήγε στο σπίτι του. Η μόνη χάρη που του έγινε, ήταν να μη του γίνει μήνυση. Παρακάλεσα να του δοθεί αποζημίωση για να μη μου γίνει φόρτωμα, ίσαμε να βρει δουλειά. Και το δέχτηκαν.

... Πέρασαν έξι μήνες που ο Μανωλάκης ροκάνιζε την αποζημίωση και τις αποταμιεύσεις του. Έφερε και το γιο απ' το χωριό, αναγκάζοντας τη Φιλομήλα να του εμβάζει κάθε μήνα ένα μεγάλο μέρος του μισθού της.

Δουλειά βέβαια μόνιμη για τον εαυτό του δεν έψαχνε να βρει!.. Έστειλε μόνο για βοηθό στις λαϊκές αγορές το γιο. Τώρα πώς έγινε και τσακώθηκε με το γιο κι αναγκάστηκε το παιδί να ξαναγυρίσει στο χωριό, δεν ξέρω. Το σίγουρο είναι ότι ο Μανωλάκης είχε φεσώσει όλους τους συμπατριώτες μας που συναντούσε, επικαλούμενος ότι θα τους ξοφλήσει με τη δουλειά απ' την οποία όμως τον είχαν διώξει κακήν κακώς και το κρατούσε μυστικό.

Το τμήμα της Αστυνομίας στη συνοικία που έμενε τον κυνηγούσε για κάποια βρωμοδουλειά που έκανε εκεί γύρω. Κι απευθύνθηκε σε μένα, άγνωστο για ποιο λόγο. Πάντως μήνυση δεν του είχε γίνει καθώς μου είπανε. Συστάσεις ήθελαν να του κάνουν, για μπέρδεμα σε κάτι γυναικοδουλειές, στις οποίες ήταν ανακατεμένος, κατά την Αστυνομία.

Τ' άκουγα όλα αυτά και μ' έπιανε κρύος ιδρώτας. Άκουσα κι από μερικούς να λένε ότι ο Μανωλάκης βρισκόταν υπό την προστασία μου. Κι αυτό ήταν που μ' έκοβε. Ήμουν σίγουρος ότι αυτός το διέδιδε και σκεφτόμουνα πως θα 'ταν δυνατό να βρεθεί ένας τρόπος να ξαναγύριζε ο Μανωλάκης στο χωριό.

Από τη μέρα που 'φυγε από την Εταιρία ο Μανωλάκης δεν φάνηκε στο γραφείο μου. Δυο φορές μου 'στειλε το γιο του, προτού φύγει για το χωριό και κείνος, να του βρω δουλειά, αλλά δεν τα κατάφερα. Παρ' ότι ο γιος του μου έκανε καλή εντύπωση.

Τελικά ένα πρωινό που 'βρεχε ασταμάτητα, είχε χειμωνιάσει για καλά, στην έξω πόρτα του γραφείου μου βλέπω αραγμένο στο κατώφλι, κάτω, το Μανωλάκη, μούσκεμα στη βροχή, να με περιμένει. Τον λυπήθηκα. Ήταν σε τέτοιο χάλι που ούτε καν με πρόσεξε, όταν πέρασα. Και θα 'χα περάσει απαρατήρητος αν εγώ δεν πρόσεχα.

Τον βοήθησα να σηκωθεί και τον ανέβασα στο γραφείο. Δεν ήθελε να μπει μέσα για να μη τα λερώσει. Παρατηρούσα ότι έκρυβε επίμονα την αριστερή πλευρά του και καταλάβαινα ότι κάτι συμβαίνει.

Κάποια στιγμή κατάλαβα ότι το αριστερό του αυτί ήταν πληγωμένο.

Και μάλιστα σοβαρά. Σχεδόν κρέμονταν. Τον ρώταγα επιμένοντας να μου πει, μήπως κι έπρεπε να τον πάω στο Νοσοκομείο... Προτιμούσε να απομακρυνθεί από το γραφείο παρά να πάει σε Νοσοκομείο και να τον ιδεί γιατρός. Στο Μέγαρο του γραφείου καθότανε στο πιο πάνω πάτωμα μια κυρία που δούλευε στον Ευαγγελισμό ως Νοσοκόμα. Βρήκα μια ευκαιρία και πετάχτηκα ίσαμε κει. Της είπα γρήγορα το περιστατικό και την ιδιομορφία του θέματος. Κι αυτή με οξυζενέ, γάζες και επιδέσμους κατέφθασε στο γραφείο μου «όλως τυχαία». Κι ύστερα από μια φλυαρία χωρίς νόημα τον πείσαμε να τον εξετάσει η κυρία. Δεν αντέδρασε και πολύ. Μόνο που επέμενε να μη φαίνεται και πολύ ο επίδεσμος. Οι αντοχές του είχαν παραλύσει.

Στη Νοσοκόμα την ώρα που τον περιποιότανε, εξομολογήθηκε ότι σήμερα πρωί-πρωί, σχεδόν χαράματα μπήκαν στο διαμέρισμά του τρεις άγνωστοι τύποι και τον έσπασαν στο ξύλο. Ισχυρίζονταν πως ήταν βαλτοί από τον νοικοκύρη του για τα νοίκια που του χρώσταγε.

Σε μένα όμως λίγο αργότερα κι όταν έφυγε η Νοσοκόμα είπε ότι από καιρό αυτοί οι τρεις τον απειλούσανε μαζί με μια Βουλγάρα αλλά τότε δεν το.... «τολμούσανε γιατί αυτός και οι φίλοι του, έκαναν καλή ομάδα».

Τελικά ο Μανώλης ζήτησε ένα χιλιάρικο να πάει στο ξενοδοχείο. Δεν είχε πού να μείνει, αλλά είχε ξεμείνει κι από λεφτά. Δουλειά δεν είχε, του είχαν υποσχεθεί να πάει εκεί που δούλευε ο γιος του, στη Λαϊκή κι απάνω σ' αυτό πόνταρε.

Δεν ήθελα να του δώσω χρήματα, γιατί σε λίγο θα μου γινόταν τσιμπούρι. Και σκέφτηκα να τον στείλω να μείνει σ' ένα δωμάτιο κατοικήσιμο κάπως στην οικοδομή που κάναμε με τα αδέρφια μου στο Μαρούσι. Ήταν το δωμάτιο που έμεινε ο Μάστρο Μήτσος όλο το καλοκαίρι που έλειπε η οικογένειά του στο χωριό κι αυτός βαριότανε να πάει και να 'ρχεται κάθε μέρα στην Ηλιούπολη.

Το θεώρησε λαχείο και πήγαμε μαζί να τον εγκαταστήσω. Και κει έμεινε.

Δεν ξέρω τι έκανε στο αναμεταξύ. Ούτε πώς ζούσε, ούτε αν δούλευε. Κάποιες φορές που πέρναγα από τη σταματημένη οικοδομή να δω τι γίνεται, παρατηρούσα ότι διέμενε ο «ξάδερφος» εκεί, αλλά κάπου αλλού κυκλοφορούσε την ώρα που περνούσα εγώ.

Πέρασε πολύς καιρός ώσπου κάποια μέρα με πήρε στο τηλέφωνο ένας γείτονας απ' τη σταματημένη οικοδομή. Τον ήξερα από χρόνια. Γι' αυτό κι αυτός με το θάρρος που 'χε μού

λε τις φωνές. Τους είχα, λέει, βάλει φωτιά στα σπίτια τους, με αυτόν το ξάδερφό μου. Κάθεται νυχτοήμερα στο μπαλκόνι και πειράζει τις γυναίκες τους, σε σημείο που αυτές αναγκάζονται να αλλάζουν δρόμο και συνήθειες. Έγινε ανυπόφορος, κι αν δεν τον συμμαζέψουμε, θα μαζευτούνε δυο τρεις από τη γειτονιά και θα τον σπάσουνε στο ξύλο.

Αναγκάστηκα να πάω να τον βρω στο Μαρούσι, για να τον συνετίσω. Τον περίμενα ίσαμε μια ώρα μές στο αγιάζι. Κι όταν εκείνος έφτασε ήταν σκνίπα στο μεθύσι. Άντε τώρα να βρεις άκρη μ' αυτόν, που δεν ήξερε πού πάνε τα τέσσερα. Και επί πλέον παρατήρησα πως μέσα στο δωμάτιο που έμεινε και σε μια γωνιά που ήταν διαμορφωμένη για να γίνει τζάκι, κάθε βράδυ αυτός μάζευε ξύλα διάφορα από την οικοδομή κι έβαζε φωτιά για να ζεσταθεί. Και θυμήθηνα τί μου είπε ο Μάστρο Μήτσος όταν έμαθε την εγκατάσταση του Μανωλάκη εκεί... «Πρόσεξε... γιατί δε θα μείνει στην οικοδομή πόρτα και παράθυρο... για δείγμα».

Κατάλαβα πως με το Μανωλάκη δεν πηγαίναμε καλά, κι έπρεπε γρήγορα να τελειώνουμε. Εξ άλλου σε λίγο θα 'ρχιζαν και τα ματορέματα στην οικοδομή. Έτσι ύστερα από δύο μέρες ξανάπηγα στο Μαρούσι, σε ώρα που έλπιζα να τον συναντήσω και τον συνάντησα. Του ανακοίνωσα την απόφαση τη δική μου και των αδερφών μου να εγκαταλείψει την οικοδομή.

Εγώ είπα, εγώ τ' άκουσα.

Ο Μανωλάκης όχι μόνον δεν έφευγε, αλλά διέδιδε και στη γειτονιά πως θα με χορέψει στο τηγάνι. Εγώ το 'παιρνα για ψευτοπαλληκαρισμό και δεν του 'δυνα σημασία. Η Φιλομήλα έφυγε απ' το σπίτι μας στο χωριό πήγαινε μεροκάματο, πότε στα χωριά εκεί γύρω, πότε μέσα στην Κόνιτσα...

Προσπάθησα κάνα δυο φορές με το καλό να πείσω τον

«ξάδερφο» να μας απαλλάξει. Ματαιοπονία. Όσπου έλαβα μια κλήση από το γραφείο ΟΑΕΔ της περιοχής. Ο Μανωλάκης παρεπονείτο ότι του όφειλα και δεν του εξοφλώ τους μισθούς φύλακα οικοδομής πέντε μηνών, προσαυξημένους μάλιστα με επιμίσθιο κατοικίας βραδινής εργασίας, Κυριακής απασχόλησης και βάλε.

Βουρλίστηκα.

Όταν πήγα στο γραφείο που με καλούσε, συνάντησα ένα Μανωλάκη πιο άγριο από την εποχή που τα μάτια του ήταν σαν του λύκου. Και το χειρότερο ο υπάλληλος του γραφείου ήταν σαφώς με το μέρος του.

Έγραφε με λεπτομέρειες όλα αυτά που του 'λεγε ο Μανωλάκης και στα δικά μου έκανε μόνιμα λάθη και διορθώσεις.

Κατάλαβα πως είχα μπλέξει σαν αγράμματος. Έπρεπε να βρω έναν τρόπο να συμβιβαστώ με το Μανωλάκη. Και τον βρήκα. Και συμβιβάστηκα. Και τον ακριβοπλήρωσα τον «ξάδερφο» τον Μανωλάκη.

Όταν ύστερα από καιρό τον είδα το καλοκαίρι στο χωριό, έστριβε το κεφάλι του και δεν με χαιρετούσε. Μάθαινα όμως από κοινούς γνωστούς ότι «προσπάθησα να του φάω λεφτά από δουλειές που μου 'κανε, και μ' όλα τα γράμματα και τα Πανεπιστήμια μου, κατάφερε αυτός να μου τα πάρει... Κι αν ήθελε θα μου 'παιρνε περισσότερα. Δεν ήθελε όμως γιατί αυτός έχει φιλότιμο και καλή καρδιά... Άλλωστε είμαστε και συγγενείς...»!..

Τώρα ο Μανωλάκης πέθανε. Ας τον συγχωρέσει ο Θεός.

Εγώ από καιρό έχοντας σαν έμβλημα την παροιμία «ήθελές τα και 'παθές τα» τον συγχώρεσα. Η ανάμνηση της μικρής χαράς που έδωσα στη μάνα μου, μ' αυτή την ιστορία, μου είναι αρκετή.

49573

KON